

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY LEARNING ACTIVITY BASED ON THE
PRECEPTS UNDER THE OFFICE OF KHON KEAN PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA 5

พระมหาอนุพันธ์ อานนทเมธี (พรหมชาติ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักคิด ๕ ของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

พระมหาอนุพันธ์ อานนทเมธี (พรหมชาติ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY LEARNING ACTIVITY BASED ON THE
FIVE PRECEPTS OF TEACHERS UNDER WITH THE OFFICE OF KHON KEAN PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA 5

Phramaha Anuphan Anandamodhi (Promchalee)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
Master of Arts
(Teaching Social Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์เรื่อง
“การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระราชสุตาภรณ์, รศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ./ดร.ณัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล)

กรรมการ

(ดร.สาคร มหาหิงค์)

กรรมการ

(ผศ. ดร.วิทยา ทองดี)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.สาคร มหาหิงค์

ประธานกรรมการ

ผศ. ดร.วิทยา ทองดี

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาอนุพันธ์ อานนทเมธี)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕
- ผู้วิจัย** : พระมหาอนุพันธ์ อานนทเมธี/พรหมชาติ
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ดร.สาคร มหาหิงค์ กศ.บ. (สังคมศึกษา), ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ),
M.Ed. Educational Administration) ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)
 - ค.ด. (การบริหารจัดการการศึกษา)
 - : ผศ.ดร.วิทยา ทองดี ป.ธ.๓ พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), ศษ.บ.
(ประถมศึกษา) ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา), Ph.D (Social Science)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ๒) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน ๒,๘๗๐ คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๘๓ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ครูผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน ๑๘๓ คน ส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖๘ วุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๐๕ และประสบการณ์ในการสอน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ๑๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๔

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการใช้ ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ ๑๘ หลังการใช้เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าตัวไว้ระดับ ๐.๐๕ และค่าเฉลี่ยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ ๘๓.๑๑ สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดไว้คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย

แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ควรมีการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักศีล ๕ มีการจัดกิจกรรมอบรมบูรณาการใช้หลักศีล๕ ให้กับครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมเพิ่มทักษะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผู้บริหารควรส่งเสริมการนำหลักศีล ๕ บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

- Thesis Title** : Development of Participatory Learning Activity Based on the Five Precepts of Teachers Under with the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 5
- Researcher** : Phramaha Anuphan Anandamochi (Promchalee)
- Degree** : Master of Arts (Teaching Social Studies)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Dr.Sakorn Mahahing,B.Ed.(Social Studies),M.A.(Social Development),M.Ed.(Educational Administration),Md.D.(Educational Managdee)
 - : Asst.prof.Dr.Vitthaya Thongdee,Pali III,B.Ed.(Social Studied Teacing),M.Ed.(Educational Technology),Ph.D.(Social Science)
- Date of Graduation** : March 27, 2019

Abstract

The aims of this survey research were: 1) to study the condition of the development of the participatory learning activity based on the Five Precepts of the teachers being affiliated with the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 5; 2) to study the ways to develop the mentioned activity of the teachers in the researched area. The population of this research included 2570 teachers and 177 of those were selected as the studied samples by the selection method of Yamane. The tools used in this study were a questionnaire and a learning achievement test. The obtained data were analyzed by the following statistics: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

Based on the study of the condition of the development of the participatory learning activity based on the Five Precepts of 177 teachers, most of which are 40 years old or older, representing 40.68%. 147 of them completed bachelor degree, representing 83.05% and 41.24% of them have experienced in teaching more than 15 years.

The mean score of the development of the participatory learning activity in overall was at a high level. The scores of two studied aspects: usage and problems in learning and teaching management were at the moderate level. The development of the participatory learning activity based on the Five Precepts of the teachers met with the standard criterion. Comparing the learning achievement after using the

learning package entitled 'the development of the participatory learning activity based on the Five Precepts', the scores seen in the posttest of the students were higher than that of the pretest (pretest score=18, posttest score=33) with the statistical significance level of 0.05. The mean value after using the learning package was 83.11, higher than the set criterion 80. This was consistent with the set hypothesis.

The ways to develop the participatory learning activity based on the Five Precepts are that the lecturers with deep knowledge in the principles of the Five Precepts should be invited; the training activity integrated with the principles of the Five Precepts should be arranged for the teachers to promote and increase their skills for developing the participatory learning activity; the educational administrators should support the application of the Five Precepts integrated with learning and teaching activities to improve the learning achievement of the students.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย ดร.สาคร มหาหงษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยมีข้อติดขัดให้กระจ่างจนสามารถทำงานบรรลุเป้าหมาย

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.วิทยา ทองดี ผู้อำนวยการหลักสูตร และคณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ประกอบด้วย พระราชสุตถาภรณ์,รองศาสตราจารย์ ดร. ประธานกรรมการสอบ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ, กรรมการ พร้อมทั้ง ที่ได้ให้คำแนะนำเสมอมา ตลอดทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างและเพื่อน ๆ นิสิตสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่คอยเป็นกำลังใจและให้คำปรึกษาตลอดมา

..

พระมหานุพันธ์ อานนทเมธี (พรมชาลี)
๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่ ๑	๑
บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๓
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒	๗
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒), ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓), ๒๕๕๓	๗
๒.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๙
๒.๓ พุทธวิธีในการสอน	๑๔
๒.๔ หลักศีล ๕	๒๐
๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	๓๕
๒.๖ การประเมินแผนการเรียนรู้	๔๖
๒.๖ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้	๔๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๔
๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๙
บทที่ ๓	๖๑
วิธีดำเนินการวิจัย	๖๑
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๑
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๑
๓.๓ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	๖๒
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๔

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๔
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนา กิจกรรม	๖๕
บทที่ ๔	๖๖
ผลการวิจัย	๖๖
บทที่ ๕	๗๒
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล	๗๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๓
๕.๓ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๗๖
๕.๔ ข้อเสนอแนะ	๗๖
บรรณานุกรม	๗๘
ภาคผนวก	๘๑
ประวัติผู้วิจัย	๙๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการด้านต่างๆในสังคมปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นทางหลักสูตรการศึกษาของชาติซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดีมีปัญญามีความสุขการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ความคิดความสามารถคุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาให้มีความสมดุลย์ดีหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพื่อการพัฒนาคุณภาพในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่ากันให้มีความพร้อมทั้งร่างกายสติปัญญาอารมณ์และศีลธรรมสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคงแนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงามมีจิตสาธารณะพร้อมทั้งมีสมรรถนะทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะเป็นในการดำรงชีวิต

การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ว่าผู้เรียนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้างตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้างมีทักษะกระบวนการและมีข้อมูลที่จะเป็นต่อการพัฒนาให้มีคุณธรรมจริยธรรมประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของตนเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบต่ออยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกการตัดสินใจ มีความรู้เรื่องตนเองครอบครัวโรงเรียน และชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง รู้และเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาทำความเข้าใจที่สูงยิ่งขึ้นไป กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะเป็นแกนในการพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาสังคมได้ค่อนข้างมาก สาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ตลอดจนยึดมั่นและ ปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุขตามระบอบการปกครองที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและทางธรรมชาติการสอนแบบร่วมมือจึงเป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้

ผู้เรียนได้ประสบการณ์ ได้ข้อมูลได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์เป็นวิธีหนึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์ กับชีวิตจริงได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้ ทักษะการแสดงออกทักษะการสร้างความรู้ใหม่และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มจัดว่าเป็นวิธีเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งนักเรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่นๆในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ความสำเร็จของตนเองก็คือความสำเร็จของกลุ่มด้วย การสอนจะมีหลักการดีแค่ไหนก็ตามหากการสอนนั้นไม่มีการวางแผนก็ไม่อาจสอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดคือ ๕ ในที่นี้หมายถึงการตั้งใจดเว้นจากความชั่วทั้งปวง ความทุจริต และสิ่งที่ไม่ดีทุกประการ จึงเป็นมนุษย์ที่ปกติ ความเป็นผู้ปกตินั้นถือว่าเป็นพื้นฐานความร่มเย็นของทุกสิ่งทุกอย่างทั้งมีชีวิต และไม่มีชีวิต แต่เมื่อใดที่มนุษย์ไม่ปกติขึ้น ความวุ่นวายความเดือนร้อนย่อมเสียหายตามมาเป็นแน่แท้ จึงถือว่า ศิล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นผู้ปกติในสังคมเพราะว่าด้วยการที่มีศีลครบถ้วนบริบูรณ์ เพราะศีลเกิดจากสามัญสำนึกของมนุษย์ที่สำคัญเพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่างสงบสุขปลอดภัยไม่ต้องกลัวภัยอันตรายจากใด ๆ หรือเป็นผู้ที่ถูกเบียดเบียนหรือถูกกระทำจากใครๆศีลในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่ามีอานิสงส์มาก ผู้ใดมีศีลผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้ปกติการนำหลักศีล ๕ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามลักษณะของปัญหา ตามสติปัญญาและความประสงค์ของแต่ละบุคคลคำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติคำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริง เฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น

ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน นับว่าเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะในบ้านเรา หรือแม้แต่ประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่โดยที่ศีล ๕ นั้นถือเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่สุด พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้น พระพุทธเจ้าจึงทรงนำบทบัญญัติเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของพุทธบริษัท โดยเริ่มต้นจากอุบาสก อุบาสิกา นับว่าศีล ๕ นั้นเป็นเรื่องง่ายที่ yakต่อการปฏิบัติในหมู่ชาวไทย อาจเป็นเพราะว่าคนไทยนั้นมีความคุ้นเคยกับการปฏิบัติในทางตรงกันข้ามกับศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ทำต่อเนื่องมาจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ทำให้เมื่อมายึดถือศีล ๕ ก็ไม่สามารถทำได้ทุกข้อ หรืออาจทำได้เลยดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ศีลมีลักษณะอย่างนี้ สมามีลักษณะอย่างนี้ ปัญญามีลักษณะอย่างนี้ สมานันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก ปัญญาอัน บุคคลอบรมโดยมีสมานันเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐานย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลาย คือ กามาสวะภวาสวะและอวิชชาสวะ”

จากสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมการระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และการจ้วงจาบจริยธรรม อันส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้งและการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมตลอดถึงความสนใจของนักเรียนในการเข้าร่วมทำกิจกรรมและกิจกรรมที่ผ่านการทำกิจกรรมโดยใช้

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องศีล ๕ เป็นเครื่องมือในการศึกษากิจกรรมของนักเรียน ซึ่งศีล ๕ นั้นมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ อีกทั้งบัญญัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นข้อบัญญัติในการสำนึกตนเอง เมื่อเราต้องการความสุขในการดำเนินในชีวิต และคนอื่น ๆ ก็ย่อมรู้ความรู้นึกของเรา เหตุนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติศีล ๕ ในการดำเนินชีวิตของเราฉะนั้น มนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ รู้จักเหตุ รู้จักผล เห็นได้ว่า เมื่อใดมนุษย์มีศีล ๕ อย่างครบถ้วน จึงได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ กายปกติ วาจาปกติ และใจปกติ ในปัจจุบันโรงเรียนต่างๆในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๕ ยังได้นำศีล ๕ เข้ามาใช้ในโรงเรียนเช่นให้นักเรียนสมาทานศีล ๕ ทุกช่วงเช้าในเวลากิจกรรมหน้าเสาธงและต่อยอดไปจนถึงให้นักเรียนกล่าวศีล ๕ เป็นได้ ๓ ภาษาเช่น ภาษาบาลี ไทย และภาษาอังกฤษเป็นการต่อยอดและพัฒนาเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๕ อีกด้วย

ผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๕ มีความสนใจมีแนวคิดหาวิธีการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมจะสามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาหลาย ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์อย่างไร

๑.๒.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๑.๓.๒ เพื่อนำเสนอทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ มีการกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๕ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีครูทั้งหมด ๒,๓๖๙ คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑๘๓ คน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๕

- อายุ
- วุฒิการศึกษา
- ขนาดของโรงเรียน
- ประสบการณ์ในการสอน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ทางการเรียน เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาทบทวนเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๕ โดยแบ่งออกเป็น ๕ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๑ (เว้นจากการฆ่าสัตว์)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๒ (เว้นจากการลักทรัพย์)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๓ (เว้นจากการประพฤตินอกใจ)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๔ (เว้นจากการพูดเท็จ)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๕ (เว้นจากการดื่มสุราเมรัย)

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ถนนมลิวรรณ ตำบลชุมแพ อำเภอลำภูพาน จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๓๐

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยระยะเวลาในการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ จากเดือนตุลาคม – ธันวาคม ,๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการออกแบบและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูประกอบการเรียนวิชาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๑.๕.๒ กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ หมายถึง ช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริงเพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้

รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองได้ลงมือปฏิบัติได้ทำกิจกรรมกลุ่มได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะ การบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับ ชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุดวิธีหนึ่งการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อ สนับสนุนให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันมี การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันให้ประสบ ความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่กำหนดให้

๑.๕.๓ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพผู้สอน จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอน มาเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนกล่าวคือเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัด สิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพความสามารถ ความถนัดและความ สนใจของแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ ศึกษาและค้นคว้า ได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองเป็นสาระ ความรู้ด้วยตนเอง รักการอ่านรักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

๑.๕.๔ หน่วยการเรียนรู้ หมายถึง สาระการเรียนรู้ที่จัดเป็นชุดกิจกรรมหรือเป็นกลุ่ม แสดงถึงการเรียนรู้เป็นรูปธรรม ซึ่งเมื่อเรียนจบทุกหน่วยผู้เรียนสามารถบรรลุถึงผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง

๑.๕.๕ ศิล ๕ หมายถึง การตั้งใจดเว้นจากความชั่วทั้งปวง ความทุจริต และสิ่งที่ไม่ดีทุก ประการ จึงเป็นมนุษย์ที่ปกติ ความเป็นผู้ปกตินั้นถือว่าเป็นพื้นฐานความร่มเย็นของทุกสิ่งทุกอย่างทั้งมี ชีวิต และไม่มีชีวิต แต่เมื่อใดที่มนุษย์ไม่ปกติขึ้น ความวุ่นวายความเดือนร้อนย่อมเสียหายตามมาเป็น แน่แท้ จึงถือว่า ศิล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

๑.๕.๖ ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง คุณภาพด้านกระบวนการและ ผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ ๘๐/๘๐ ดังนี้เกณฑ์ ๘๐ ตัว แรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทุกคนทำได้จากการทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผน และคะแนนจากการประเมินพฤติกรรมปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนที่มีค่าตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป เกณฑ์ ๘๐ ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของครูผู้สอนทุกคนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่มีค่าตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป

๑.๕.๗ ครู หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์ หรือ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ซึ่งมีผู้กล่าวว่ามา จากคำว่า ครู (คะ-รุ) ที่แปลว่า “หนัก” อันหมายถึง ความรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนของครูนั้น นับเป็นภาระหน้าที่ที่หนักหนาสาหัสไม่น้อย กว่าคน ๆ หนึ่งจะเติบโตเป็นผู้มีวิชาความรู้ และเป็นคนดี ของสังคม ผู้เป็น “ครู” จะต้องทุ่มเทแรงกายและแรงใจไม่น้อยไปกว่าพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดเลย ซึ่งในชีวิต ของคน ๆ หนึ่ง นอกเหนือไปจากพ่อแม่ซึ่งเปรียบเสมือน “ครูคนแรก” ของเราแล้ว การที่เด็ก ๆ จะ ดำรงชีพต่อไปได้ในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มี “ครู” ที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อปู

พื้นฐานไปสู่หนทางทำมาหากินในภาคหน้าด้วย ดังนั้น "ครูเป็นบุคคลสำคัญที่เราทุกคนควรจะได้ แสดงความกตัญญูทเวทิตาต่อท่าน

๑.๕.๘ เขตพื้นที่การศึกษา(Educational Service Area) หมายถึง เป็นระบบการจัดแบ่งเขตพื้นที่การศึกษารูปแบบที่จัดแบ่งโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดระบบและกระจายอำนาจการจัดการศึกษาในประเทศไทยให้ครอบคลุมมากขึ้น[๒]เดิมมีสำนักงานประจำแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ใช้ชื่อว่า "สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป.) และต่อมาได้มีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาก่อเป็น ๒ ระดับ คือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ข้อมูลสารสนเทศการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

๑.๖.๒ ได้แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังต่อไปนี้

๒.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒), ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓), ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ สิงหาคม, ๒๕๔๒ เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่ง มาตรา ๒๙ ประกอบกับ มาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒”

มาตรา ๒ ๑[๑] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป [๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๗๔ ก/หน้า ๑/๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งอื่นในส่วนที่ได้บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต “การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา “การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน

มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมี วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา “สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน “มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึง ประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการ เทียบเคียงสำหรับการ ส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพ ทางการศึกษา “การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา นั้นเอง หรือโดย หน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น “การประกันคุณภาพ ภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษาหรือ บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพ และให้มีการ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา “ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ใน สถานศึกษาระดับต่าง ๆ “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียน การสอนและการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน “คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยใน สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากร วิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน “ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอก สถานศึกษาตั้งแต่ระดับเขต พื้นที่การศึกษาขึ้นไป “บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหาร การศึกษา รวมทั้ง ผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการ จัดกระบวนการเรียน การสอนการนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ “กระทรวง” [๒] หมายความว่า กระทรวงศึกษาธิการ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ [๓] ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับ ได้ หมวด ๑ บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข [๒] มาตรา ๔ นิยามคำว่า “กฎกระทรวง” แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) , ๒๕๔๕ [๓] มาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) , ๒๕๔๕

มาตรา ๗ ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ

ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒.๑.๑ วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

๒.๑.๒ หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้^๑

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

๒.๑.๓ จุดหมาย

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>, [๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐].

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๒.๑.๔ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

๒.๑.๔.๑ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนากระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

๒.๑.๔.๒ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

๒.๑.๔.๓ มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา

- ๖. ศิลปะ
- ๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ๘. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

๒.๑.๕ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔- ๖)หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ส ๑.๒ ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ข้อที่ ๓๑.๒ สารที่ ๑ มาตรฐานข้อที่ ๒ ส กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๒.๑.๖ สารและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สารที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สารที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพมาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบมาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นมาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและดำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวិเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพมาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน๒สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยหลักสูตรได้กำหนดไว้เป็น ๕ ข้อ คือ^๒

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มีวินัยและปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๑).

๒. มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี
๓. มีสุขภาพกายและจิตที่ดี และรักการออกกำลังกาย
๔. มีความรักชาติมีจิตสำนึกเป็นพลเมืองดี และยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

๒.๓ พุทธวิธีในการสอน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของพุทธวิธีการสอนไว้ว่า เป็นพระนามอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้าที่ปราศรัยได้ขนานฉวย และพุทธศาสนิกชนนิยมกล่าวเรียกเสมอ คือ คำว่า พระบรมศาสดา หรือ พระบรมครู ซึ่งแปลว่า พระศาสดาผู้ยอดเยี่ยม หรือ ผู้เป็นยอดของครู ในภาษาบาลีก็มีบทพุทธคุณฉวยพระเกียรติว่า สตถา เทวมนุสสาน แปลว่า พระศาสดาของทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย และมีคำเสริมพระคุณว่า อนุตฺตโร ปุริสทมมสารถิ แปลว่า เป็นสารถิฝึกคนใดไม่มีใครยิ่งกว่า พระนามเหล่านี้แสดงความหมายอยู่ในตัวว่า ปราศรัยและ พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเคารพบูชาและยกย่องเทิดทูนพระองค์ ในฐานะทรงเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ทรงมีพระปรีชาสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการอบรมสั่งสอน และใดทรงประสบความสำเร็จ๓ วิธีสอนของพระพุทธเจ้านี้ ผู้วิจัยได้สรุปวิธีสอนของพระพุทธเจ้าโดยศึกษาจากวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าจากการเรียบเรียงของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) โดยสรุปเป็นขั้นตอนดังนี้

๒.๓.๑ ปรัชญาพื้นฐาน

- ๑) การศึกษา คือ การช่วยให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ถูกต้อง คือรู้จักมองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นและสามารถจัดการกับสิ่งเหล่านั้นตามที่ควรจะเป็น ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนและสังคม ไม่เป็นไปตามอำนาจกิเลสตัณหา
- ๒) ทัศนคติที่ถูกต้องเกิดได้ด้วยการพัฒนาปัญญาที่เกิดขึ้นเองในตัวบุคคลนั่นเอง
- ๓) ภารกิจของผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะหรืออำนวยความสะดวก สรรหาอุปาย กลวิธีและอุปกรณ์ต่างๆ อย่างกัลยาณมิตร
- ๔) ผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้สร้างปัญญาให้เกิดแก่ตน ต้องมีส่วนร่วมและได้ลงมือกระทำให้มากที่สุด ตามความสามารถณตอัปนิสัยต่าง ๆ ที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงอย่างสำคัญ
- ๕) ต้องใช้วิธีแห่งปัญญา คือ การเป็นอิสระในการใช้ความคิด ชักถามโต้ตอบสืบเสาะค้นหาความจริงต่าง ๆ จนมีความรู้ความเข้าใจขึ้นในตน๔

๒.๓.๒ หลักทั่วไปในการสอนเกี่ยวกับเนื้อหา^๓

- ๑) จากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจได้ง่ายไปหายากหรือยังไม่รู้

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธวิธีในการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

- ๒) เนื้อเรื่องค่อยลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้นต่อเนื่องเป็นสายลงไป
- ๓) ถ้าเป็นสิ่งแสดงได้ก็สอนด้วยของจริงให้ได้ดูได้เห็น ได้ฟังเองเป็นประสบการณ์ตรง
- ๔) สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่วกวนไขว้เขวออกนอกเรื่อง
- ๕) สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้
- ๖) สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ไม่สอนแสดงภูมิ
- ๗) สอนสิ่งที่มีความหมายควรที่เขาจะรู้เพื่อประโยชน์แก่ตัวเขา

๒.๓.๓ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

- ๑) รู้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงจริตระดับความสามารถปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคล
- ๒) คำนึงถึงความพร้อม สุขงาม แกรบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียนเป็นรายๆ
- ๓) สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง
- ๔) สอนในรูปที่ให้ผู้รู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริงมีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบเสรีด้วยการ ถามล่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นออกมาแล้วชี้ข้อคิดส่งเสริมให้คิดและวินิจฉัยเองชวนแสดงความคิดเห็นโต้ตอบมุ่งหาความรู้ไม่มุ่งแสดงภูมิ
- ๕) เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นราย ๆ ไปตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์
- ๖) ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อย

๒.๓.๔ เกี่ยวกับตัวการสอน

- ๑) การเริ่มต้นที่ดีตามที่ผู้เรียนสนใจด้วยการจัดจุดสนใจสะกิดให้สะดุ้งปลุกเร้าให้สนใจแล้วแทรกความหมายทางธรรม
- ๒) สร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน เปิดโอกาส ให้เกียรติไม่ตึงเครียด อึดอัด
- ๓) มุ่งเนื้อหาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ
- ๔) สอนโดยเคารพด้วยความตั้งใจจริงจึงมีคุณค่าให้ความสำคัญของผู้เรียนและเรื่องที่สอน
- ๕) ใช้ภาษาสุภาพนุ่มนวลไม่หยาบคายสละสลวยเข้าใจง่ายชวนสบาย๕

๒.๓.๕ พุทธพจน์ที่ตรัสสอนภิกษุผู้แสดงธรรม

“อานนท์การแสดงธรรมแก่คนอื่น พึงตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในใจ คือ

๑. เราจักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับ
๒. เราจักกล่าวชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ
๓. เราจักแสดงด้วยอาศัยเมตตา
๔. เราจักไม่แสดงด้วยเห็นแก่อำภิส
๕. เราจักแสดงไปโดยไม่กระทบตนและคนอื่น”

๒.๓.๖ ลีลาการสอน

การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จโดยมีคุณลักษณะที่เป็น
ลีลาในการสอน ๔ วิธี ดังนี้^๔

- ๑) สันทสสนา : อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา
- ๒) สมาทปนา : จูงใจให้เห็นจริงด้วยชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
- ๓) สมุตเตชนา : ระวังใจให้กลัวกลัวบังเกิดกำลังใจปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขันมั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก
- ๔) สัมปหังสนา : ชโลมใจให้ชุ่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติวิธีสอนแบบต่าง ๆ วิธีสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายแบบอย่างที่น่าสังเกตหรือพบบ่อยได้แก่วิธีดังต่อไปนี้แบบสากัจฉา หรือ สนทนา : ถาพนาคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและเลื่อมใสในที่สุดแบบบรรยาย : ต่อที่ประชุมใหญ่แก่ผู้มีพื้นความรู้ความเข้าใจเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้วจนรู้สึกที่กำลังสอนอยู่กับตัวเองแบบตอบปัญหา : เหมาะตรงตามลักษณะของปัญหาทั้งที่ฟังตอบฟังย้อนถามแล้วจึงแก้ต้องแยกแยะตอบ และที่ฟังยั้งเสียเนื่องจากนอกเรื่อง ไร้ประโยชน์ทำให้เขย็ดเขี้ยวเปลืองเวลาเปล่าโดยควรคำนึงถึงเหตุแห่งการถามปัญหาด้วยแบบวางกฎข้อบังคับ : เมื่อเกิดเหตุมีการกระทำผิดจนสอบสวนรู้เหตุและผลก็ทรงตำหนิชี้แจงผลเสีย พรรณนาผลร้าย คุณประโยชน์ของความดีงามแล้วจึงแสดงธรรมที่สมควรเหมาะสมกับเรื่องนั้นออกมาเป็นบัญญัติสิกขาบทที่เห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ในท่ามกลางสงฆ์และโดยความรับทราบร่วมกันของสงฆ์

๒.๓.๗ กลยุทธ์และอุบายประกอบการสอน

- ๑) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบเพื่อช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจนจำได้แม่นยำ เห็นจริง เกิดความเพลิดเพลิน มีรสยั้งขึ้น เฉพาะคัมภีร์ชาดกอย่างเดียวมีนิทานชาดกถึง ๕๔๗ เรื่อง^๕
- ๒) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยากปรากฏความหมายเด่นชัดออกมาและเข้าใจง่ายขึ้นเป็นรูปธรรมและหนักแน่นรูปแบบนี้ทรงใช้มากที่สุด
- ๓) การใช้อุปกรณ์การสอนในสมัยพุทธกาลมีใช้น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้หรือวัสดุในธรรมชาติรอบตัวในแง่อุปมาหรือไม่ก็ทำปัญหา
- ๔) การทำเป็นตัวอย่างเป็นวิธีที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งที่ทรงใช้โดยเฉพาะในทางจริยธรรมเป็นการสอนที่ไม่ต้องสอน

^๔ อ่างแล้ว.

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, หน้า ๔๗-๕๑.

๕) การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ด้วยโวหาร คำประพันธ์ ตลอดจนแปลความหมายเสียใหม่ให้เข้าทางธรรม

๖) อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคลว่าต่อแต่ละกรณีควรโปรดแสดงธรรมต่อผู้ใดก่อนหลัง ผู้ใดเอาเอาพระทัยใส่พิเศษ

๗) การรู้จักจังหวะและโอกาสตามผู้เรียนพร้อม อดทนไม่ชิงหักหาญตั้งต้น ตื่นตัวรอคอยเมื่อถึงจังหวะเป็นโอกาสก็มีความฉับไวที่จะจับมาใช้ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า

๘) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการโดยไม่มีอัตรา ตัดทอน มานะ ทิฎฐิแต่มุ่งที่ผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญกลวิธีใดได้ผลดีที่สุดก็ใช้กลวิธีนั้นไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติพ่ายแพ้ที่จะต้องยกให้ผู้เรียนรู้สึกว่ายากหรือขมเมื่อถึงคราวควรขม โอนอ่อนผ่อนตามชดช้อยปลอบ ฯลฯ

๙) การลงโทษและให้รางวัล โดยทั่วไปทรงไม่ใช้เลยมุ่งสอนตามเนื้อหาธรรมไม่กระทบกระทั่งใคร อาจมีการชมเชยยกย่องบ้างก็เป็นในรูปของการยอมรับคุณความดีหรือชมโดยธรรมให้เกิดความมั่นใจในการกระทำของตนหรือเพื่อให้ถือเป็นตัวอย่างไม่ให้เกิดเป็นการเปรียบเทียบหรือข่มผู้อื่น ส่วนการลงโทษก็ให้เป็นไปในทางธรรมและทางวินัยเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขในกลุ่มผู้เหลือขอนั้นก็จะกลายเป็นผู้ที่ไม่ถือว่าเป็นผู้ที่ควรจะว่ากล่าวสั่งสอนถือเป็นการลงโทษอย่างรุนแรงที่สุด

๑๐) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยปฏิภาณการประยุกต์เฉพาะหน้าเฉพาะครั้งเฉพาะคราวสรุปได้ว่า พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงพิจารณา เนื้อหาที่จะสอนก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมคำสอนได้อย่างชัดเจนโดยเรียงจากเรื่องง่าย จากเรื่องที่อยู่แล้วไปสู่เรื่องที่ยาก ลุ่มลึกต่อไป โดยใช้เหตุผลที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้และยังเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนอีกด้วย ต่อจากนั้นพระพุทธองค์ทรงพิจารณา ผู้เรียน เพื่อการแสดงธรรมให้เป็นที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนจะรับรู้และเข้าใจ เป็นต้นวิธีการสอนของพระพุทธเจ้านั้น พระพุทธเจ้ามีวิธีการสอนอยู่ ๔ แบบ คือ สอนแบบสาธิต หรือสนทนา สอนแบบบรรยาย สอนแบบตอบปัญหา และสอนแบบวางกฎข้อบังคับ นอกจากนี้ พระองค์ทรงใช้เทคนิคในการสอนคือ การยกอุทาหรณ์หรือให้ท่านประกอบ การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การใช้อุปการณการสอน การเล่นภาษาเล่นคือหรือการให้ความหมายใหม่ อุบายเลือกคนและปฏิบัติรายบุคคล การรู้จักจังหวะและโอกาส และความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการด้วยลักษณะการสอนที่มีความเข้าใจง่าย ลุ่มลึก ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุด นาหลักธรรมไปใช้ได้ถูกต้อง ตามหลักทางพุทธปรัชญาทศนา ขัมมณี กล่าวว่าการสอนเป็นการบอกกล่าว สั่งอธิบาย ชี้แจง หรือแสดงให้ดูการสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ทักษะ และเจตคติต่างๆ โดยที่ผู้สอนและผู้รับ หรือครูและศิษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในกระบวนการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตามความคิดเห็นและความสามารถของตน ผู้เรียนหรือศิษย์เป็นผู้รับการถ่ายทอดตามแต่ครูจะให้การสอนโดยครูนี้เกิดขึ้นได้ทุกแห่ง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่แล้วแต่สถานการณ์และความพอใจของครูได้ให้ความหมายของการสอนไว้ดังนี้ความหมายของการสอนในระดับแคบ หมายถึง วิธีการที่ครูถ่ายทอดความรู้อบรมนักเรียนให้มีความรู้ ความคิด เจตคติ และทักษะดังที่จุดประสงค์การศึกษาได้ระบุไว้ความหมายของการสอนในระดับกว้าง หมายถึง การกระทำและการดำเนินการด้านต่างๆของครูภายใต้สภาพการณ์การเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย

การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียน กระบวนการตัดสินใจและวางแผนก่อนสอน ซึ่งได้แก่การวางแผนการสอน การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ ๑๑ วิธีสอนทศนา แชมมณี ได้วิเคราะห์วิธีสอนต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีที่มีโอกาสใช้มากในการสอนสาระต่างๆ โดยให้ความหมายของวิธีสอน คือขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกัน ไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญ อันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ วิธีสอนแต่ละวิธีจะมีลักษณะเด่นที่มุ่งช่วยให้การสอนบางจุดหรือบางด้านบรรลุผลได้ดีเป็นพิเศษ ซึ่งได้เสนอวิธีสอน ๑๔ วิธีได้แก่

๑. วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย (Lecture)
๒. วิธีสอนโดยใช้การสาธิต (Demonstration)
๓. วิธีสอนโดยใช้การทดลอง (Experiment)
๔. วิธีสอนโดยใช้การนิรนัย (Deduction)
๕. วิธีสอนโดยใช้การอุปนัย (Induction)
๖. วิธีสอนโดยใช้การไปทัศนศึกษา (Field Trip)
๗. วิธีสอนโดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)
๘. วิธีสอนโดยใช้การแสดงละคร (Dramatization)
๙. วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
๑๐. วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case)
๑๑. วิธีสอนใช้เกม (Game)
๑๒. วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation)
๑๓. วิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)
๑๔. วิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ทศนา แชมมณี กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบซิปปา เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจและมีนักการศึกษาให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนการสอนแบบซิปปา ซึ่งมีความหมายตามตัวอักษร คือ^๖ C หมายถึง Construct คือการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูลและสรุปข้อความ^๗ I หมายถึง Interaction คือ การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน P หมายถึง Participation คือการให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด P หมายถึง Process หรือ Product คือ

^๖ ทศนา แชมมณี, ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒๔-๓๒๕.

^๗ Good Carter V, *Dictionary of Education*, 3rd Ed, (New York: McGraw-Hill, 1973), pp. 304, 558.

การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคุมไปกับผลงาน ข้อความที่สรุปได้ A หมายถึง Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน^๕

วัฒนาพร ระงับทุกข์ ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบซิปปา สามารถใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ว่า กิจกรรมนั้นเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่ โดยนำเอากิจกรรมในแผนการสอนไปตรวจสอบตามขั้นตอนการเรียนรู้รูปแบบซิปปา ๑๔ กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ซิปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก “CIPPA” สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบทิศทาง เขมมณี ได้เสนอกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบของซิปปาซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ ๗ ขั้นตอน ดังนี้^๖

ขั้นที่ ๑ การทบทวนความรู้เดิมขั้นนี้เป็นการดึงความรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายขั้นที่ ๒ การแสวงหาความรู้ใหม่ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่มีจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็คได้ขั้นที่ ๓ การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ที่หามาได้ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่นใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งอาจจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิมขั้นที่ ๔ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนรวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ ๕ การสรุปและจัดระเบียบความรู้ขั้นนี้เป็นขั้นการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้มีระบบระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายขั้นที่ ๖ การปฏิบัติ และ / หรือการแสดงผลงานหากข้อความที่สรุปได้เรียนรู้มาไม่มีการปฏิบัติ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อความที่สรุปได้ ขั้นนี้จะเป็นขั้นปฏิบัติ และมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วยขั้นที่ ๗ การประยุกต์ใช้ความรู้

^๕ ทิศนา เขมมณี, ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๑๔.

^๖ วัฒนาพร ระงับทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๒), หน้า ๘.

ขั้นนี้เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ หลังจากการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งก็ได้ หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ ๖ แต่นามารวมแสดงในตอนท้าย หลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกันสรุปได้ว่า การเรียนการสอนของรูปแบบซิปปา (CIPPA MODEL) เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างเหมาะสม เช่น การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม การให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผลจากการเรียนการสอนของรูปแบบซิปปา ผู้เรียนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เรียน อธิบาย ชี้แจง ถามตอบได้ดี การวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม

๒.๔ หลักศีล ๕

๒.๔.๑ ประวัติความเป็นมาของศีล ๕

ศีล ๕ (บาลี : สีล) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ศีลเกิดขึ้นครั้งแรกสมัยพระเจ้าสมสดีราช ซึ่งเป็นอดีตกาลนานไกลมาก การเกิดขึ้นนั้นเป็นการเกิดขึ้นของศีลข้อที่ ๒ คือ อทินนาทานก่อน จากนั้นจึงเกิดมีศีลข้อ ๓ คือกาเมสุมิฉฉาจาร เมื่อมีการกระทำผิดทั้ง ๒ อย่างนี้ ก็มีการโกหกหลอกลวงกัน ไม่ยอมสารภาพผิด ศีลข้อที่ ๔ ก็เกิดขึ้น เมื่อมีความขัดแย้งกันรุนแรงมากยิ่งขึ้นถึงกับมีการฆ่ากัน ศีลข้อที่ ๑ ก็เกิดขึ้นส่วนศีลข้อที่ ๕ มีลักษณะเป็นदानานโดยอุบัติเหตุ คนไปพบน้ำซึ่งขังอยู่ตามง่ามไม้เห็นนกดื่มเมมาแล้วก็พยายามตะเกียกตะกายโฉบบินไปได้ เขาก็ทดลองดื่มดูเห็นว่าสนุกดี ได้ศึกษาส่วนประกอบของสิ่งเหล่านั้น ทดลองปรุงดื่ม ต่อมาก็เป็นบพัญญูติของบ้านเมืองบ้าง ของบัณฑิตบ้างบางยุคบางสมัยที่โลกเจริญขึ้นในด้านจิตใจ ศีลทั้ง ๕ ก็กลายเป็นธรรมะเรียกว่า กุศลธรรม คือธรรมของชนชาวแคว้นกุรุ ในชมพูทวีปได้ประพุดกันเมื่อพระพุทธศาสนาอุบัติขึ้น พระพุทธเจ้าทรงนำบพัญญูติเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพุดปฏิบัติของพุทธบริษัทเริ่มต้นจากอุบาสก อุบาสิกาเรื่องของศีล ๕ ถือว่าเป็นเรื่องง่ายที่ยากต่อการประพุดปฏิบัติ คนไทยมีความคุ้นเคยกับศีล ๕ จนไม่ค่อยมีการประพุดปฏิบัติศีล ๕ มีลักษณะคล้ายๆกับหย้าปากคอก๑๖กรรมกิเลสกรรมเครื่องเศร้าหมอง คือ การกระทำที่เป็นเหตุให้เศร้าหมอง มี ๔ อย่าง คือ ๑. ปาณาติบาต การกระทำชีวิตให้ตกลง คือฆ่าฟันสังหารกัน ๒. อทินนาทาน ถือเอาของที่เจ้าของมิได้ให้คือลักขโมย ๓. กาเมสุมิฉฉาจาร ประพุดผิดในกาม ๔. มุสาวาท พุดเท็จ สืออย่างนี้เป็นกรรมกิเลส คือความประพุดเสียหาย ท่านให้ละเสียดูก็คล้ายๆกับ ๔ ข้อแรกในหลัก ศีล ๕ แต่อาจจะสงสัยว่าข้อสุดท้ายคือ สุราฯ ไปไหน เต็มจะมีเอง สือข้อนี้เป็นตัวกรรม แต่ข้อสุรา นั้น ไม่ใช่กรรม เวลาเราพุดถึง ศีล ๕ เราเรียกว่า สิกขาบท สือข้อต้นนั้นเป็นกรรมบถด้วย และเป็นสิกขาบทด้วย แต่ข้อสุรา ไม่เป็นกรรมบถ เป็นเพียงสิกขาบท๑๗ กุศลกรรมบถ ทางแห่งความดี, ทางทำดี, ทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล, กรรมดีอันเป็นทางนาไปสู่สุคติ มี ๑๐ อย่าง คือ ก. กายกรรม ๓ ได้แก่ ๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากทำลายชีวิต ๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ ๓. กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี เว้นจากประพุดผิดในกาม ข. วจีกรรม ๔ ได้แก่ ๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นพุดเท็จ ๕. ปิสุณาย วาจา เวรมณี เว้นจาก

พูดส่อเสียด ๖. ผรุสหาย วาจา ย เวรมณี เว้นพูดคำหยาบ ๗. สัมผัสปลลาปา เวรมณี เว้นจากพูดเพื่อเจ้า
 คมโนกรรม ๓ ได้แก่ ๘. อนภิขณา ไม่โลกคอยจ้องอยากได้ของเขา ๙. อภัยบาท ไม่คิดร้าย
 เบียดเบียนเขา ๑๐. สัมมาทิฐิ เห็นชอบคล่องธรรม๑๘เมื่อพระพุทธเจ้าออกประกาศพระศาสนา
 พระองค์ได้สอนใหม่ว่า ความเป็นอริยะหรืออารยะไม่ได้อยู่ที่ชาติกำเนิด วรรณะไหนไม่สำคัญ ถ้า
 ประพฤติอริยะธรรมหรืออารยะธรรม ก็เป็นอริยะคืออารยะชนทั้งนั้น ใครไม่ประพฤติก็เป็นอานริยะ
 หรืออนารยะชนทั้งสิ้นสังฆะธรรมก็ไม่ต้องเป็นของที่พวกพราหมณ์ผูกขาดโดยจำกัดตามสอนในคัมภีร์
 พระเวทแต่เป็นความจริงที่เป็นกลาง มีอยู่โดยธรรมตำแหน่งธรรมชาติ ผู้ใคร่รู้สังฆะธรรมที่มีอยู่โดย
 ธรรมดำเนินผู้นั้นก็เป็นอริยะหรืออารยะ โดยไม่จำเป็นต้องศึกษาพระเวทของพราหมณ์แต่ประการใด
 และเพราะการรู้สังฆะธรรมนี้ทำให้คนเป็นอริยะ สังฆะธรรมนั้นจึงเรียกว่าอริยสังฆะ เมื่อว่าตามหลัก
 บุคคลที่จะเข้าใจอริยสังฆะ ก็คือท่านที่เป็นโสดาบันขึ้นไป ดังนั้น คำว่า อริยะ ที่ใช้ในคัมภีร์โดยทั่วไปจึงมี
 ความหมายเท่ากับทักษิณบุคคลที่จะกล่าวต่อไป และอริยสังฆะ ๔ บางคราวท่านก็เรียก อริยะธรรม
 หรือ อารยะธรรม อย่างไรก็ตาม คำว่า อริยะธรรม หรือ อารยะธรรมนี้ ท่านไม่ได้จำกัดหมายตายตัว
 แต่ยกย่องใช้ได้กับธรรมหลายหมวด บางทีผ่อนลงหมายถึงกุศลกรรมบถ ๑๐ บ้าง ศีล ๕ บ้างก็มี ซึ่ง
 โดยหลักการก็ไม่ได้ขัดกันแต่ประการใด เพราะผู้ที่รักษาศีล ๕ ได้อย่างถูกต้องตามความหมายอย่าง
 แท้จริง(ไม่กลายเป็นสลัฟพตปรามาสไป) และมั่นคงยั่งยืนไม่ต่างพร้อยตลอดชีวิต ก็คือคุณุศลที่เป็น
 พระโสดาบันขึ้นไป^{๑๐} ส่วนในระดับการดำเนินชีวิตสามัญของคนทั่วไป หลักธรรมที่ค้ำคูณาก ซึ่งเป็น
 ตัวอย่างของการนำองค์มรรคออกมามาจัดใช้ในทางปฏิบัติ ได้แก่ ธรรมจริยา ๑๐ ประการ ที่รู้จักกันดีใน
 ชื่อว่ากุศลกรรมบถ ๑๐ (ทางทำความดี หรือกุศลกรรมที่เป็นทางแห่งสุคติ) หรือที่บาลีบางแห่งเรียก
 อารยะธรรม (บาลี เป็น อริยธมม = ธรรมที่ทำให้เป็นอารยะชน) และอรรถกถาถือว่าเป็น มนุษยธรรม
 (ธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์)

๒.๔.๒ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา”

หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๒.๔.๒.๑ ความเป็นมาและความสำคัญจากสถานการณ์บ้านเมืองในห้วงเวลาที่ผ่าน
 มา ประเทศไทยประสบปัญหามากมาย เช่นปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การ
 ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทาง
 ความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และการจับจ้วงดูหมิ่นสถาบันหลัก
 ของชาติ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดสติ จิตสำนึก ศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม อัน

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๘๐.

ส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้งคณะสงฆ์โดยเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบสันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนาหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันควบคู่กับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีกัน โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งจะนำพาประเทศก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทยมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยได้นาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามโอวาทเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ที่ได้ประทานไว้เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดแก่ประชาชนในชาติโดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด^{๑๑}

๒.๔.๒.๒ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- ๒) เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้กับประชาชนในประเทศ
- ๓) เพื่อให้ประชาชนได้นาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
- ๔) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง

๒.๔.๒.๓ ประโยชน์ที่จะได้รับ

- ๑) ประชาชนมีจิตสำนึกและได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม ถิ่นกำเนิดของตนเอง ด้วยการสร้างความรัก ความสามัคคีความเข้าใจในการอยู่

^{๑๑} กองพุทธศาสนศึกษา ส่วนงานศึกษาสงเคราะห์, คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๗.

ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ

๒) ประชาชนในทุกหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และสังคมมีความรักความเข้าใจ เคารพในความคิดเห็นของกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อ เป็นสังคมเครือญาติ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๓) ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๔) ประชาชนมีความตระหนักรักปกป้อง เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคงยั่งยืน

๒.๔.๒.๔ แนวทางการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

๑) สถาบันการศึกษาร่วมสนับสนุนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูลให้กับหมู่บ้าน ชุมชนหรือหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงานที่ประสานขอความร่วมมือ ให้เป็นระบบ ถูกต้อง และเป็นหมวดหมู่

๒) ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้กับกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์หน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติทุกวัน เพื่อเชิญชวนนักเรียนให้สมัครเป็นสมาชิกผู้รักษาศิล ๕ กิจกรรมอบรมธรรมะโดยพระวิทยากรในสถานศึกษา กิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือกิจกรรมอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

๓) ร่วมสนับสนุนการดำเนินโครงการ ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลโครงการผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานกิจกรรมโรงเรียนรักษาศิล ๕ ในโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม

๔) เชิญชวนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้าร่วมโครงการ โดยให้นักเรียนนักศึกษา เป็นสื่อในการรณรงค์ เชิญชวน และขยายผลไปยังภาคส่วนต่าง ๆ

๕) อำนวยความสะดวกให้กับวัด หมู่บ้าน ชุมชน ที่อยู่ในเขตบริการสถานศึกษาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ เช่น ออกแบบแผ่นพับ ออกแบบป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ตามความประสงค์ของวัด ชุมชน หรือหมู่บ้าน

๖) จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ ประชาสัมพันธ์รอบชุมชน หมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่โครงการ ฯ และเชิญชวนประชาชน เข้าร่วมโครงการ พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า ปัญหาเรื่อง ศิลธรรมในสังคมว่า สังคมไทยเสื่อมโทรมมากด้านศีลธรรม เพราะเราปล่อยปละละเลยมานานจนปัญหารุนแรงมาก จึงแก้ไขจึงเป็นการยากที่จะแก้ไขได้ ยกตัวอย่างว่า มีปัญหาอาชญากรรมมาก เช่น การฆ่ากันตาย เมืองไทยมีชื่อเสียงมากในเรื่องฆ่ากันตาย มากขนาดเขาสถิติโลกและดูเหมือนว่าจะเป็นอันดับสองของโลก และปัญหาอบายมุขประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอบายมุขแพร่หลายในด้านต่าง ๆ มากเหลือเกิน การติดยาเสพติดก็ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น ถ้าเอามาพิจารณาตามหลักศีลธรรม โดยเอาศีลหาเป็นเกณฑ์วัด ก็ให้เห็นได้ว่า ประเทศไทยของเรานี้เป็นประเทศที่ปัจจุบันขาดศีล ๕ มากจนแทบจะพูดได้ว่า เป็นประเทศไทยที่ไร้ศีล ในขอปาณาติบาตนั้นต้องพูดถึงสัตว์มนุษย์ก่อน คำว่า สัตว์ในภาษาบาลีมีความหมายกว้าง คือ มิใช่หมายถึง เฉพาะสัตว์เดรัจฉาน ความจริงคำว่า “สัตว์” ในภาษาบาลีพอพูดถึง ก็

หมายถึง “มนุษย์” ก่อนอื่นเลยแล้ว จึงจะไปถึงสัตว์อย่างอื่นมนุษย์เป็นสัตว์ลำดับที่หนึ่ง อันดับแรกแต่เป็นสัตว์ที่ต่อมาได้เรียกกันว่า เป็นสัตว์ประเสริฐว่ากันไปก็ไม่ว่าตอนนี้ประเสริฐ หรือไม่ประเสริฐเพราะไม่ค่อยจะมีศีลเสียแล้ว ส่วนศีลข้อที่ ๒ “อทินนาทาน” อาชญากรรมด้านที่เกี่ยวกับการลักขโมยอะไรต่าง ๆ ตลอดจนการคอร์รัปชั่นก็แพร่หลายสวนสามขอยาคือ “กาเม, มุสา, สุรา” ก็ระบาคั่วไปหมด แปลว่า ปัญหาสังคมเรานี้พรรณนากันไปไต่ไม่รู้จักจบสิ้น ถ้ามามัวพูดเรื่องรายละเอียดปัญหาจริยธรรม ก็คงไม่ต้องทำอะไรอย่างอื่น ก็ได้แต่พูดถึงปัญหากันอยู่เนือง^{๑๒}

๒.๔.๓ ความหมายของศีลในทางพระพุทธศาสนา (บาลี : สีล) หมายถึง ข้อปฏิบัติพื้นฐานของมนุษย์ในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมการประพฤติปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจ ให้ตั้งอยู่ในความสุข ประองตอง สมานฉันท์ เพื่อประโยชน์ในการอยู่ในสังคมอย่างสงบสุขและไม่เบียดเบียนกัน ประชาชนชาวไทยส่วนมาจะนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละซึ่งกันและกัน ด้วยพุทธคุณคำสั่งสอนแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนโดยชี้เหตุชี้ผลในการดำรงชีวิต โดยภาพรวมผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ เอกสารตำราต่างๆ และมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายหลายพอจะกล่าวโดยสังเขป ดังนี้ในมหานามสูตร อังคุดตินิกาย อัฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่อง สีล โดยเฉพาะศีล ๕ โดยทรงมุ่งถึงการรักษากาย และวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุ แห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล”^{๑๖}ในกฎทนต์สูตร ทินนิกาย สีลขันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสเรื่อง สีล โดยทรงเรียกว่า “สิกขาบท” โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจา ว่า การที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมาทานสิกขาบททั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่า สัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทนี้เป็นยัญซึ่งใช้ทุนทรัพย์และมีการ ตระเตรียมน้อยกว่า แต่มีผลานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติ ๓ ประการมีองค์ประกอบ ๑๖ กวา นิตยทานที่ทำสืบกันมา กวาวิหารทาน และกวาสระณะคณนี้^{๑๗} สมเด็จพระพรยาจารย์ญาณวโรรส ได้ให้ความหมายของศีล ดังนี้ สีล หมายถึง เจตนาอันคิดจะระวังรักษาความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อยตั้งามปราศจากโทษ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. วาริตศีล คือ สีลอันสำเร็จด้วยความเว้นจากโทษหุราจาร ไตแก เบญจเวรวิริติ เจตนาเครื่องเว้นจากเวร ๕ คือ ปาณาติบาต อทินนาทาน กาเมสุมิจฉาจาร มุสาวาท เสพสุราเมรัย เป็นอย่างว่า อาชีวมัญญุกศีล สีลมีความเล็งชีพเป็นที่ ๘ คือ เว้นจากกายทุจริต ๓ มีปาณาติบาต เป็นต้นเว้นจาก วจีทุจริต ๔ คือ มุสาวาท กล่าวเท็จ ปสุณวาจา กล่าววาจาสอเสียด ยุยงให้เขาแตกกันผรุสวาจา กล่าวคำหยาบเสียดแทงผู้อื่นให้เจ็บใจ สัมผัสปลลาปะ กล่าวคำโปรยปรายประโยชน์เสียกับทั้งเว้นจาก มิฉฉาอาชีวะ คือ ความเล็งชีพโดยผิดทาง ไม่ชอบธรรมเป็นอย่างสูงแล้ว ทำอะไรทางกายด้วยอานาจโลกะ โทสะ โมหะ

^{๑๒} พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธศาสนากับชาติไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๔๘๕.

ก็เป็นกายทุจริต พุดทางวาจาก็เป็นวจีทุจริต คิด ทางมนะก็เป็นมโนทุจริต โดยตรงเป็นเช่นนี้ แต่เมื่อมุ่งเอาอาการที่ปรากฏก็คือ ทางกาย ทางวาจา, เพราะทางใจคนอื่นรู้ด้วยไม่ได้ รู้ได้แต่ตนเอง คนที่เว้นจากการทำชั่วทางกายก็เป็นศีลทางกาย, เว้นชั่ว ทางวาจาก็เป็นศีลทางวาจา, คนที่รักษาศีลกันอยู่โดยมากเป็นการรักษาศีลทางกายวาจาไม่ถึงทางใจ แต่ถึงเช่นนั้นก็ยังดีกว่าไม่มีเสียเลย

๒. จาริตศีล คือ การประพฤติกิริยามารยาทให้ ต้องตามแบบอย่างของตระกูลอันดีและประพฤติกิจวัตรให้ถูกต้องตามวิธีของหมู่ที่ตนเนื่องอยู่ด้วยเป็นอย่างดี การตั้งอยู่ในกัลปยามธรรม คือ คุณความดีงาม ตรงกันข้ามกับโทษทุราจาร เช่นกายสุจริต ๓ ความมีเมตตาจิตคิดปราณีแก่ชีวิต ของสัตว์อื่น ถือเอาแต่ของที่เจ้าของปลงใจให้บริโศกคามแต่ในทางที่ปราศจากโทษ วจีสุจริต ๔ กล่าวคำจริง กล่าวคำอันชักนำไปให้เกิดสามัคคีกล่าวคำสุภาพ กล่าวคำก่อประด้วยประโยชน์สัมมาอาชีวะคือ คิดทางความเลี้ยชีวิตโดยชอบธรรมเป็นอย่างดีสูงสมเด็จพระเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีลแปล ตามศัพท์ว่า ปกติมีความหมายว่า คนที่มีจิตเป็นปกติไม่ถูก โลภะ โทสะ โมหะ ครอบงำ และชักนำไปในทางชั่วทางผิด เมื่อเป็นเช่นนั้นจิตก็เป็นปกติเมื่อจะทำอะไรทางกายด้วยจิตที่เป็นปกติก็ไม่ทำกายทุจริต เมื่อพูดอะไรทางวาจา ก็ไม่พูดวจีทุจริต เมื่อคิดเรื่องราวอะไรทางใจ หรือทางมนะ ก็ไม่คิดเป็นมโนทุจริต เพราะฉะนั้น ใจจึงเป็นศีล ทำทางกาย กายก็เป็นศีล, ทำทางวาจา วาจาก็เป็นศีล คิดทางมนะ มนาก็เป็นศีล แต่ถ้าโลภะ โทสะ โมหะอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นครอบงำจิต ก็ทำให้คิดอยากได้ให้คิดล้างผลาญ ให้หลงมกมายที่นี้จิตก็เสียปกติ จิตก็วิปริต เสียศีลภายในทางใจ เมื่อศีลทางใจเสียไปแล้วทำอะไรทางกายด้วยอำนาจโลภะ โทสะ โมหะ ก็เป็นกายทุจริต พุดทางวาจาก็เป็นวจีทุจริต คิดทางมนะก็เป็นมโนทุจริต โดยตรงเป็นเช่นนี้ แต่เมื่อมุ่งเอาอาการที่ปรากฏก็คือ ทางกาย ทางวาจา, เพราะทางใจคนอื่นรู้ด้วยไม่ได้ รู้ได้แต่ตนเอง คนที่เว้นจากการทำชั่วทางกายก็เป็นศีลทางกาย, เว้นชั่วทางวาจาก็เป็นศีลทางวาจา, คนที่รักษาศีลกันอยู่โดยมากเป็นการรักษาศีลทางกายวาจาไม่ถึงทางใจแต่ถึงเช่นนั้นก็ยังดีกว่าไม่มีเสียเลย๒๘พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้อธิบายว่า “ศีล” หมายถึง ความเป็นปกติ หรือปกติภาวะ ตามธรรมคำ หมายถึงความว่า ทำทุกอย่างตามที่ควรทำ อยู่ในภาวะปกติคือไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรก ไม่มีความเศร้าหมองให้เกิดขึ้น โดยเนื้อความศีลหมายถึงระเบียบ ที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติกปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะปกติเกิดขึ้นที่กาย วาจา ใจ๒๙พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า “ศีล” หมายถึง การไม่เจตนา ละเมิดระเบียบไม่ เจตนา วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถามเองแต่ อาการ การกระทำ ศีลก็คือความไม่ ละเมิดไม่เบียดเบียน อีกอย่างหนึ่ง ศีลอยู่ที่ความสำรวมระวัง คอยปกกัน หลีกเว้นไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นถ้ามองให้ลึกที่สุดสภาพจิตของผู้ไม่คิดจะละเมิด ไม่คิดจะเบียดเบียนคนอื่น ด้วยกาย วาจา ใจ๓๐พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ให้ความหมายของ ศีล ไว้ว่า ศีล คือการสำรวมระวังรักษาพฤติกรรมทางกายและทางวาจาให้ถูกต้องเรียบร้อยดีงาม ทั้งที่เป็นอัตโนมัติสมบัติ คือ ความดีงามส่วนตัว และปรหิตคือความดีงามเพื่อส่วนรวม๓๑พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต) ให้ความหมายของศีล ๕ ไว้ว่า ศีล ๕ เป็นมนุษยธรรม คือธรรมของมนุษย์ ที่มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริตทางกาย และวาจา รวมทั้งสิ่งไม่ดีทุกประการ๓๒เพราะคนเราจะเป็มนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้น มิใช่ว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมึธรรมสำหรับมนุษย์อีกด้วย๓๓ ซึ่งศีลเป็นการรักษากาย วาจาและใจให้สงบและเยือกเย็น เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษยชาติ และเป็นขอปฏิบัติเพื่อสังคมที่ร่มเย็น พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นว่าโลกนี้จะสงบร่มเย็นเมื่อคนเคารพสิทธิซึ่งกัน

และกัน ไม่เบียดเบียนกันทางกาย วาจา อันมีพื้นฐานมาจากใจ การกระทำใดที่พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการกระทำที่ดี และที่ชั่ว คำตอบสำหรับขบวนการผู้ครองเรือนทั่วไปอยู่ในศีล ๕ และศีล ๕ เป็นการปฏิบัติตามแนวพระพุทธศาสนาชั้นต้น หากประพฤติ^{๑๓}

ปฏิบัติตามกันไม่ได้ก็จะไม่ได้ประโยชน์จากการเป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งศีล ๕ นี้มีอิทธิพลต่อสังคมมากเพราะจัดเป็นบรรทัดฐานทางสังคมด้านศีลธรรมของพุทธศาสนิกชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการรักษาศีล ๕ จึงเป็นการทำความดี ทำให้ผู้ที่รักษาศีลมีคุณสมบัติ มีความสามารถช่วยตนเองได้และส่งเสริม ชุมชนต่าง ๆ ให้อยู่ร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบ๓๔พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ,๒๕๕๔ ให้ความหมายของ ศีล ไว้ว่าข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘, การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, เป็นธรรมข้อ ๑ ในทศพิธราชธรรม๓๕คำว่า “ศีล” นั้น มีคำแปลและความหมายหลายนัย ดังต่อไปนี้ คือ๑. ศีล มาจากคำว่า “สโร” ซึ่งแปลว่า ศีรษะ หรือ ยอด เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดคนนั้นแท้จริงไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สินอันอาจความรู้หรือความสามารถเหนือกว่าผู้อื่นหากแต่อยู่ที่ความบริสุทธิ์ของศีลซึ่งเป็นที่ยอมรับยกย่องของเหล่าบัณฑิตว่ามีศีลย่อมประเสริฐที่สุด๒. ศีล มาจากคำว่า “สโร” ซึ่งแปลว่า ปกติเพราะปกติของคนเรานั้นย่อมรักชีวิตของตนและเห็นคุณค่าชีวิตของคนอื่นเมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้จึงยินดีในการรักษาศีล เพราะไม่ปรารถนาจะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การรักษาศีลจึงเป็นการนำไปสู่ความเป็นคนที่ปกติสมบูรณ์๓. ศีล มาจากคำว่า “สโร” ซึ่งแปลว่า เย็นเพราะผู้ที่รักษาศีล จะมีความเย็นกายเย็นใจดุจดั่งบุคคลผู้อาบน้ำชำระกายหมดจดดีแล้วนั่งพักอยู่ ณ รมไม่ใหญ่ความสงบเยือกเย็นนี้แม้ผู้ที่อยู่ไกลก็จะรู้สึกปลอดภัยเย็นใจไปด้วย ๔. ศีล มาจากคำว่า “สโร” ซึ่งแปลว่า ปลอดภัย เพราะผู้ที่รักษาศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ว่าจะนึกถึงการกระทำของตนเรื่องใดก็ไม่มีสิ่งใดเป็นโทษไม่มีสิ่งใดเดือดร้อนกังวลใจจึงมีชีวิตที่ปลอดภัยโปร่งโล่งใจและปลอดภัยจากเวรภัยทั้งหลาย^{๑๔}

ดังนั้น ศีล จึงเป็นคุณธรรมที่ทำให้เข้าถึงความเป็นยอดคน มีความเป็นปกติเป็นผู้ที่เย็นกายเย็นใจและมีชีวิตที่ปลอดภัยปลอดภัยอยู่เสมอสำหรับความหมายที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคนั้น พระสารีบุตรเถระได้กล่าวไว้ว่าศีล คือ “เจตนา” ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ (ไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์,ไม่ประพฤตินิดในกาม) และวจีทุจริต ๔ (ไม่พูดเท็จ, ไม่พูดคำหยาบ, ไม่พูดส่อเสียด,ไม่พูดเพื่อเจ้อ)ศีล คือ “เจตสิก” หมายถึง การงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ (ความโลภอยากได้ของผู้อื่น,มีจิตคิดพยาบาท, มีความเห็นผิด)^{๑๕}

^{๑๓} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีล เบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๗๔.

^{๑๔} ธนิต อยู่โพธิ์, อานิสงศีล ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๙๘.

^{๑๕} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุขในตำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

ศีล คือ ความสำรวมระวัง ปิดกั้นความชั่วการไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามศีล คือ ปกติของความ เป็นมนุษย์

ศีล แปลว่า ปกติผู้ที่มีศีลจึงหมายถึงผู้ที่เป็นคนปกติ เป็นมนุษย์ที่ปกติ ความปกตินั้นเป็น พื้นฐานของความสงบเรียบร้อยของทุกสิ่งทุกอย่างทั้งสิ่งที่มีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิตแต่เมื่อใดเกิดความไม่ ปกติขึ้นความยุ่งยากความเดือดร้อนหรือเสียหายย่อมเกิดขึ้นตามมาถ้ามีความเป็นปกติ การดำเนินชีวิต ก็มีแต่ความสงบสุข สังคมก็อยู่อย่างปกติเรียบร้อยแต่วันใดที่คนปกติกลายเป็นคนไม่ปกติไปเมื่อนั้น ความทุกข์ความเดือดร้อนย่อมเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและบุคคลที่อยู่รอบข้างศีล ๕ คือ ปกติของความ เป็นมนุษย์หรือมนุษยธรรมคือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ผู้ที่ผิดศีลก็ถือว่าเป็นคนที่ผิดปกติไปศีล ๕ เป็น คุณธรรมพื้นฐานเป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อยเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างสงบสุขพอสมควรหากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแล้วก็จะแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมาซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้ง ต่อตนเองหมู่คณะและสังคมส่วนรวมแม้ศีลจะมีหลายความหมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือเจตนา ดังนั้นจึง อาจกล่าวได้ว่าศีล คือ ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริต สิ่งที่ไม่ดีทุกประการ การรักษา ศีลจึงเป็นบุญกิริยาวัตถุ คือ วิธีการทำบุญอย่างหนึ่ง ได้ทั้งบุญจากการบำเพ็ญมหาทาน และบุญจาก การรักษาศีล เพราะทุกครั้งที่เราตั้งใจงดเว้นจากความชั่วตั้งใจที่จะไม่เบียดเบียนใคร ย่อมจะเกิด กระแสแห่งความดีเกิดความเมตตาขึ้นมาในใจที่เราเรียกว่ากระแสบุญอันเป็นเครื่องชำระจิตใจของเรา ให้สะอาดบริสุทธิ์ การรักษาศีลจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตใจให้บริสุทธิ์ตั้งงามยิ่งขึ้น นอกจากนี้ศีลยังเป็นคุณธรรมอันงามด้วยคุณลักษณะ ๒ ประการ คือ เป็นคุณธรรมที่รักษากาย วาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นคุณธรรมอันจะนำไปสู่กุศลธรรมเบื้องสูงคือ สมาธิ (Meditation) และปัญญาต่อไป หากรักษาศีลในข้อที่สูงยิ่งขึ้นไปย่อมเป็นมหาทานอันยิ่งใหญ่เป็นบุญอันยิ่งใหญ่ที่ สามารถชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

๒.๔.๔ วัตถุประสงค์ของการรักษาศีลการเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศีล จะทำให้ เราสามารถรักษาศีลได้อย่างถูกต้องเกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของศีล การ รักษาศีลมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๕ ประการ ดังต่อไปนี้ ๑. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติ ปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ความเดือดร้อนและความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น ๒. เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงามในการดำเนินชีวิต ๓. เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น และความดีงามแก่ครอบครัว และสังคม ๔. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติต่อไปไม่ต้อง พบกับความทุกข์ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ๕. เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมที่สูงขึ้นไป ได้แก่ สมาธิและปัญญาอันจะทำให้บรรลุมรรคผล นิพพานได้

วัตถุประสงค์ข้อ ๑ ข้อ ๒ และข้อ ๓ เป็นวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติสุขไม่ ต้องประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือความเสื่อมเสียในภพชาติปัจจุบัน เพราะผู้ที่ไม่รักษาศีล มักเบียดเบียนหรือทำความเดือดร้อนให้กับตนเอง หรือผู้อื่นและเมื่อทำแล้วความเดือดร้อนที่เป็นผล จากการกระทำนั้น ย่อมย้อนกลับมาหาตัวเอง ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในทุติยสังคามวัตตสูตร ว่า“ผู้ฆ่า ย่อมได้รับการฆ่าตอบ ผู้ชนะ ย่อมได้รับการชนะตอบ ผู้ดำ ย่อมได้รับการดำตอบและผู้ซึ่ง

เคียดย่อมได้รับความซึ่งเคียดตอบ ฉะนั้น เพราะความหมุนกลับแห่งกรรม ผู้แย้งซึ่งนั้น ย่อมถูกเขาแย้ง ซึ่ง”แต่ถ้าคนในสังคมรักชาติ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันครอบครัวหรือสังคมนั้นย่อมมีความสุข เรียบร้อยไม่เกิดความวุ่นวายการรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๔ เป็นวัตถุประสงค์สำหรับป้องกันความทุกข์ ความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นในภพชาติเบื้องหน้า เพราะการไม่รักษาศีลย่อมเป็นเหตุให้ไปสู่อบายภูมิและหากเกิดมาเป็นมนุษย์อีกครั้งก็จะมีอายุสั้นเป็นผู้ที่ไม่สมประกอบร่างกายพิกลพิการเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่เป็นประจำสิ่งเหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งความทุกข์ ทั้งสิ้น การรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อป้องกันความทุกข์ในภพชาติเบื้องหน้าอย่างนี้วัตถุประสงค์ข้อที่ ๕ การรักษาศีลเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมคือ สมาธิและปัญญาโดยสมาธิจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย ศีลที่บริสุทธิ์เป็นพื้นฐานหากไม่มีศีลสมาธิก็เกิดไม่ได้เพราะศีลเป็นเครื่องช่วยควบคุมกายกับวาจาในขณะที่สมาธิเป็นเครื่องช่วยควบคุมใจดังนั้นเมื่อกายกับวาจาไม่สงบใจก็ยากที่จะสงบได้ เมื่อใจไม่สงบแล้ว สมาธิก็ยากที่จะเกิดและเมื่อสมาธิไม่เกิดปัญญารู้แจ้งในเรื่องความจริงของชีวิตก็ย่อมไม่เกิดขึ้น เมื่อไม่มีปัญญาก็ไม่สามารถกำจัดกิเลสอาสวะบรรลุมรรคผลนิพพานได้ เมื่อไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานก็ต้องประสบกับความทุกข์ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร แต่เมื่อรักษาศีลได้เป็นอย่างดีสมาธิเกิดขึ้นได้และเมื่อสมาธิเกิดปัญญาก็เกิดตามมาเมื่อปัญญาเกิดก็สามารถกำจัดกิเลสอาสวะและบรรลุมรรคผลนิพพานได้ ดังนั้นการรักษาศีลจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์อย่างยิ่ง คือพระนิพพาน ศีล ๕ ได้แก่

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. เว้นจากการลักทรัพย์
๓. เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๔. เว้นจากการพูดเท็จ
๕. เว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๒.๔.๕ ประเภทของศีลในทางพระพุทธศาสนา แก้ว ขิตตะขบ กล่าววว่า ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของศีล ไว้มีอยู่หลายชั้นหลายระดับ จัดแบ่งได้หลายประเภท เพื่อให้เหมาะกับวิถีชีวิตและสังคมปัจจุบันแห่งบุคคลศีลท่านจัดไว้ ๕ ประเภท ดังนี้๑. ศีล ๕ หรือเบญจศีล เป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง กล่าวคือ ศีลทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นศีลของอุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนศีลของพระภิกษุณี นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของศีล ๕ สำหรับศีล ๕ นี้ กำหนดเป็นศีลสำหรับฆราวาสผู้ครองเรือนทั่วไปที่ควรรักษา^{๑๖}

มีชื่อเรียกว่า นิจศีล ศีลที่ควรรักษาเป็นนิจ ปกติศีล ศีลที่ควรรักษาให้ เป็นปกติบางเรียกว่า มนุสสธรรม หรือมนุษยธรรม คือ ธรรมของมนุษย์หรือทำให้เป็นมนุษย์๒. ศีล ๘ (อัฐศีล) หรือศีลอุโบสถ เป็นศีลที่มีพื้นฐานจากศีล ๕ โดยเน้นการไม่เสพกามการรู้จักรับประทานอาหารจำกัดเวลา การหัดลดละ การหาความสุขจากสิ่งบันเทิง การงดใช้เครื่องนั่งเครื่องนอนฟูกหุหรุหา เป็นการฝึกตนให้รู้จักใช้ชีวิตที่เป็นอิสระโตมากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุภายนอกมากเกินไป ศีล ๘ นี้เป็นเครื่องเสริม

^{๑๖} แก้ว ขิตตะขบ, *พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐๕.

โอกาสในการพัฒนาชีวิตทางด้านจิตใจและปัญญา เป็นศีลสำหรับฝึกตนให้ดียิ่งขึ้นไปกว่าคฤหัสถ์ปกติทั่วไป ๓. ศีล ๑๐ (ทศ ศีล) หรือสิกขาบท ๑๐ ประการ เป็นศีลสำหรับสามเณรสมาทานรักษาคำว่าสามเณร แปลว่าเหล่ากอของสมณะ หมายถึง เด็กชายผู้ศึกษาอบรมตามหลักไตรสิกขาเพื่อเตรียมเป็นพระภิกษุ ๔. ศีล ๒๒๗ หรือสิกขาบท ๒๒๗ เรียกว่า ปาฏิโมกข์สังวรศีล คือ การสำรวมระวังในพระปาฏิโมกข์เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต พุทธบัญญัติที่เป็นข้อห้ามสำหรับพระภิกษุผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ๕. ศีล ๓๑๑ หรือสิกขาบท ๓๑๑ เป็นพุทธบัญญัติที่เป็นข้อห้ามสำหรับสตรี ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุณีในพระพุทธศาสนา ๓๙ สรุปได้ว่าในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของศีลไว้ ๕ ประเภท คือ ศีล ๕ หรือเบญจศีล เป็นศีลขั้นพื้นฐานของศีลทั้งปวง เพราะฉะนั้นเราต้องอยู่บนหลักพื้นฐานของศีล ๕ กำหนดว่าเป็นศีลของฆราวาส ศีล ๘ (อัญญศีล) หรือศีลอุโบสถ เป็นศีลที่มีพื้นฐานจากศีล ๕ โดยเน้นการฝึกตนปฏิบัติตนให้รู้จักการพัฒนาจิตปัญญาให้สูงยิ่งขึ้น ศีล ๑๐ สำหรับสามเณรสมาทานรักษา ศีล ๒๒๗ เรียกว่า ปาฏิโมกข์สังวรศีล ปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต สำหรับพระภิกษุผู้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ศีล ๓๑๑ เป็นพุทธบัญญัติในสวนของสตรีที่บวชเป็นภิกษุณี

๒.๔.๖ จุดมุ่งหมายของการรักษาศีล ๕ แก้ว ชิตตะชบ ไคกล่าวไว้ว่า นักปราชญ์ในทางพระพุทธศาสนานั้นได้ชี้จุดสำคัญที่คนเราต้องสร้างฐานไว้ให้มั่นคงเป็นพิเศษ ๕ จุด ซึ่งเป็นการปิดช่องทางที่จะทำให้ ตนเองเสียหาย ๕ ทางด้วยกัน โดยวิธีที่ท่านว่านี่ก็คือการรักษาศีล ๕ คือศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ มีชีวิตหรือห้ามฆ่าสัตว์ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความโหดร้าย ไรเมตตา ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการที่เป็นโจร ขโมย หรือห้ามลักทรัพย์ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะอาชีพอุจฉริต จิตคิดลักขโมย ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤตินอกใจ หรือห้ามประพฤตินอกใจทางเพศ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะความเจ้าชู้สำล่อนทางเพศหรือมกมากในกาม ศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการกล่าวคำเท็จ ห้ามพูดเท็จ เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหายเพราะคำพูดโกหกหลอกลวง ศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัย หรือห้ามดื่มน้ำเมา เพื่อป้องกันทางที่ตนจะเสียหาย เพราะความมึนเมา ประมาทขาดสติขี้ขี้ใจในการทำตามตามที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าศีลนี้มีความสำคัญยิ่งสำหรับสังคมมนุษย์ ถ้าหากคนในสังคมตั้งมั่นอยู่ในศีลโดยทั่วถึงกันแล้ว สังคมก็มีความมั่นคงสงบสุขอย่างแน่นอน ผู้ใดมีศีลผู้นั้นยอมเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ไม่ว่าจะทำอะไรติดต่อประสานงานกับใคร จะขอความร่วมมือจากใครก็ยอมได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีด้วยเหตุนี้ศีลจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างการพัฒนาครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนย่อยของสังคมให้มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตต่อไป ไสว มาลาทอง กล่าวว่า ศีลเป็นบทบัญญัติทางสังคมที่มนุษย์รุ่นก่อน ๆ ได้วางไว้เป็นหลักข้อปฏิบัติสำหรับปกครองหมู่คณะเพื่อให้หมู่คณะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่เบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบกัน ศีลเป็นเครื่องมือสำหรับวัดความเป็นมนุษย์ เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผู้นั้นมีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์หรือไม่เป็นมนุษย์ธรรม คือ ธรรมที่เป็นเครื่องวัดความเป็นมนุษย์เพราะศีลแต่ละข้อนั้นท่านวางไว้เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ในแต่ละทาง ดังนี้

๑. ศีลข้อที่ ๑

๑.๑ เพื่อให้มีเมตตาธรรม ไม่เบียดเบียนกัน

- ๑.๒ เพื่อให้ชีวิตมีความปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงกันและกัน
- ๑.๓ เพื่อให้ประกอบกิจการงาน และประพฤตินิยมได้โดยสะดวก
- ๑.๔ เพื่อเป็นพื้นฐานให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันต่อไป
- ๑.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
- ๑.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต

๒. ศีลข้อที่ ๒

- ๒.๑ เพื่อให้ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- ๒.๒ เพื่อให้รักและเคารพเกียรติของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้เคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น
- ๒.๔ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในทรัพย์สินของตนเองไม่ต้องวิตกกังวล
- ๒.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
- ๒.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต

๓. ศีลข้อที่ ๓

- ๓.๑ เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ไว้วางใจกันได้
- ๓.๒ เพื่อให้เคารพสิทธิความเป็นสามัคคีของกันและกัน
- ๓.๓ เพื่อป้องกันการหย่าร้าง การแตกราว ภายในครอบครัว
- ๓.๔ เพื่อสร้างความมั่นคงและความอบอุ่นภายในครอบครัว
- ๓.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- ๓.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต

๔. ศีลข้อที่ ๔

- ๔.๑ เพื่อให้มีความซื่อสัตย์มีความจริงใจและไว้วางใจกันได้
- ๔.๒ เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ
- ๔.๓ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของกันและกันไว้
- ๔.๔ เพื่อให้ใช้วาจาประสานประโยชน์ของกันและกัน ไม่ทำลายกันด้วยคำพูด
- ๔.๕ เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข
- ๔.๖ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต

๕. ศีลข้อที่ ๕

- ๕.๑ เพื่อสนับสนุนการรักษาศีล ๕ ของตนให้เกิดมีขึ้น
- ๕.๒ เพื่อให้มีสติรอบคอบสามารถควบคุมใจตัวเองได้
- ๕.๓ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน
- ๕.๔ เพื่อป้องกันสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตมิให้เสื่อม
- ๕.๕ เพื่อป้องกันอาชญากรรม มิจฉาชีพและการกระทำทุจริตต่าง ๆ
- ๕.๖ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
- ๕.๗ เพื่อกำจัดเวรภัยทั้งปัจจุบันและอนาคต

๒.๔.๗ องค์ประกอบของศีล ๕^{๑๗}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวว่า ศีล ๕ แปลว่า สิกขาบทที่ผู้ประพฤติปฏิบัติศึกษาและงดเว้นองค์แห่งศีลแต่ละข้อนั้นจัดเป็นสิกขาบท ๕ ประการรวมเรียกว่า เบญจศีล ซึ่งแผลงมาจาก คำว่า “ป.จ สีสานิ” ในคัมภีร์พระไตรปิฎกส่วนมากเรียกว่าสิกขาบท ๕ คือ องค์แห่งศีลอย่างหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นข้อห้ามเพื่อการฝึกตนและฝึกฝนอบรมของพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ สำหรับการจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์สิ่งดีงามแก่ชีวิต สังคมการดำเนินชีวิตให้อยู่ได้ ศีล ๕ จึงเป็นพื้นฐานของศีลทั้งปวง มี ๕ สิกขาบท ประกอบด้วย^{๑๘}

๑. ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการลักทรัพย์
๓. ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๓ กามเมสุมิฉจจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม
๔. ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการกล่าวเท็จ
๕. ศีล ๕ สิกขาบทที่ ๕ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มน้ำเมา

๒.๔.๘ วิธีปฏิบัติและการรักษาศีล ๕

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส กล่าวว่า การรักษาศีล ปฏิบัติตามศีล ๕ หมายถึง การมีเจตนางดเว้นจากการทำชั่ว ๕ ประการ ศีลจะเกิดขึ้นก็เพราะมีวิริตี คือ เจตนาที่จะงดเว้นจากโทษนั้นๆ เวรนั้นๆ มี ๓ ประการ คือ

๑. สมาทานวิริตี หมายความว่า ความละเว้นด้วยถือ คือ สมาทานหรือรับเอาด้วยตนเองก็ได้ด้วยการรับจากผู้อื่นก็ได้ หมายความว่า ตั้งใจไว้ก่อนว่าจะรักษาศีลเมื่อไปประสบกับเหตุการณ์ที่จะทำให้ศีลขาดก็ไม่ทำเพราะถือว่าสมาทานศีลไว้แล้วจะกลัวศีลขาด การกระทำเช่นนี้ เรียกว่า “สมาทาน” ในปัจจุบันนี้มีการปฏิบัติกันมาก คือ สมาทานกับพระสงฆ์หรือสมาทานเองก็ได้

๒. สัมปตตวิริตี หมายความว่า การงดเว้นจากวัตถุอันถึงเขา ขณะประจวบเขาในทันทีทันใด กับเหตุที่จะทำให้ศีลขาด คือ งดเว้นด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า หมายความว่าแต่เดิม ไม่ได้รักษาศีลไม่ได้สมาทานศีล เมื่อประสบเหตุที่กำลังล่วงศีลนั้น ก็ตั้งใจงดเว้นในขณะนั้น เห็นทรัพย์ของผู้อื่นวางไว้ตนหยิบถือเอาไป แต่มาคิดว่าคนอย่างตนไม่เคยขโมยของๆ ใครการตั้งใจงดเว้นเหตุการณ์ที่ประจวบเขาเช่นนี้เรียกว่า สัมปตตวิริตี

๓. สมุจเฉทวิริตี หมายความว่า ละเว้นได้เด็ดขาด ได้แก่ การละเว้นของพระอริยบุคคล ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไปท่านงดเว้นจากการประพฤติผิดศีลห้าได้อย่างเด็ดขาด โดยไม่ต้องสมาทาน เพราะจิตของท่านเหล่านั้นเห็นโทษของการไม่มีศีลอย่างแท้จริง

^{๑๗} ไสว มาลาทอง, **คู่มือจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๗ – ๑๒๐.

^{๑๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีล เบญจธรรม (หลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี)**, หน้า ๕.

๒.๔.๙ อานิสงส์ของการรักษาศีล สาลี รัทสุทธิ กล่าวว่า ศีลทุกระดับนับตั้งแต่ศีล ๕ จนถึงศีล ๒๒๗ ไล่ตั้งแต่ จุลศีลไปจนถึงมหาศีล ถ้าหากผู้ใดสามารถรักษา คือนำไปปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ถึงพร้อมด้วยศีลจนเป็นปกติศีล เป็นนิจศีลพัฒนาถึงขั้นปาริสุทธิศีลเป็นศีลชั้นอธิศีล ศีลนั้นย่อมช่วยขัดเกลาบำรุงรักษาผู้รักษา คือเรารักษาศีล ศีลยอมรักษาเราไม่ให้ตกไปในที่ชั่วแน่นอน นอกจากนี้แล้วยังมีผู้รู้ทั้งหลายท่านได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการรักษาศีลไว้มากมาย หลายที่หลายแหล่ง แต่ก็พอสรุปรวมได้ว่า

๑) ศีลข้อ ๑ การไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้น ทำให้เป็นคนอายุยืน ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ เบียดเบียนไม่มีใครคิดปองร้าย มีแต่คนเมตตาปราณี คอยโอบเอื้อเอื้อใจ และได้รับการสงเคราะห์อนุเคราะห์อยู่เสมอ ไม่มีศัตรูมาก

๒) ศีลข้อ ๒ จะเป็นคนรักษาทรัพย์สินได้ดีไม่มีใครคิดลักขโมย ไม่มีใครเอาธิดเอาเปรียบคอยโกงคอยกิน มีแต่คนคอยดูแลให้ความช่วยเหลือ แม้ไม่อยู่ก็ยังคอยรักษาดูแลทรัพย์สมบัติให้ทรัพย์สินไม่เกิดความเสียหายไม่ว่าจะเกิดภัยใดๆ ก็ไม่อาจมาทำลายให้สูญสิ้น เช่น วาทภัย อัคคีภัย โจรภัย ตลอดจน อุทกภัย ก็ไม่มีแม้จะเกิดก็ไม่เกิดเป็นเหตุให้แคล้วคลาดจนได้

๓) ศีลข้อ ๓ จะเป็นคนมีสุขภาพกาย สุขภาพใจดี ไม่พะวง ไม่กังวลกับลูกกับเมีย ลูกเมียไม่สร้างความลำบากใจ คนในครอบครัวมีความรักสามัคคีปรองดอง รักกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามี/ภรรยาไม่นอกใจไม่มีใครมาทำให้กลัดกลุ้มเสียใจ คนที่อยู่ในความปกครองก็ว่านอนสอนง่ายมีภรรยาก็ไม่เป็นคนมักมากในกาม มีลูกก็เชื่อฟังอยู่ในโอวาท

๔) ศีลข้อ ๔ ทำให้เป็นคนพูดจาไพเราะมีวาทศิลป์ พูดแล้วมีอำนาจ มีพลัง มีความหลังเหมือนมีมนต์ศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวาจา พูดกับใครแล้วมีเสน่ห์ในตัว มีเสียงดังเสียงดีก้องกังวานสดใสพลังเสียงก้องดังไกลไม่แหบพร่าเปล่งปลั่งเนียนนวล ไม่เป็นคนคิดมาก ไม่คิดฟุ้งซ่าน ไม่เป็นโรคประสาท โรคบ้าไม่เป็นคนจู้จี้ขี้บ่น มีสติสัมปชัญญะมั่นคง ไม่ซี้หลังซี้ลิ้ม๔๔พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอานิสงส์ของการรักษาศีลแก่ชาวปาฏลิกามในมหาปริณีพพานสูตรว่ามี ๕ ประการ คือ

(๑) ย่อมได้โภคทรัพย์สมบัติมากมาย หมายความว่า ศีล เป็นเหตุให้ผู้รักษาได้โภคทรัพย์

(๒) กิตติศัพท์อันดีงามย่อมขจรขยายไป หมายความว่า บุคคลรอบข้างย่อมเห็นความประพฤติอันดีงามของคนมีศีลแล้วก็พอใจพอใจของบุคคลนิยมเลื่อมใสเขาเหล่านั้นกล่าวถึงยอมกล่าวแต่สิ่งดีงาม และความประทับใจที่ได้รับความดีนี้เองยอมเป็นที่แพร่หลายออกไป

(๓) มีความองอาจเมื่อไปสู่ชุมชนใดๆ หมายความว่าผู้มีศีลยอมเป็นผู้บริสุทธิมีความภาคภูมิใจในความดีของตนมีใจเป็นปกติไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะมีใครรู้กรรมชั่วของตนเพราะรักษาศีลมาเป็นอย่างดีจะเข้าไปสู่ที่ชุมชนใดก็ตาม ย่อมมีความองอาจหาญเข้าไป

(๔) ไม่เป็นผู้หลงตาย หมายความว่า คนมีศีลยอมมีสติสมบูรณ์อันเนื่องมาจากการได้ฝึกสติอยู่เสมอ ๆ เพราะเมื่อจะกระทำสิ่งใดก็ตามต้องคอยระมัดระวังไม่ให้ผิดศีลครั้งเมื่อถึงคราวที่หมดบุญหมดอายุขัยก่อนที่จะลาจากโลกนี้ไปย่อมมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์เพราะได้ฝึกมาอย่างดีแล้วทั้งยังเห็นการกระทำอันดีงามจากการรักษาศีลของตนยอมปลื้มปิติใจ

(๕) เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ ย่อมมีสุคติเป็นที่ไป หมายความว่า เมื่อถึงคราวที่ต้องลาจากโลกนี้ไปหลับทาลงครั้งใดก็จะเห็นคตินิมิต (ภาพที่เป็นเครื่องหมายของภพภูมิที่จะต้องไป

เกิดใหม่)และกรรมที่ติงามของตนทำให้จิตผ่องใส ย่อมไปสู่โลกหน้าในภพภูมิอันเป็นสุข คือสุคติภูมิ ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในศิลาวิมังสาตกว่า ศิลของตนที่บริสุทธิ์ดีแล้วย่อมมาความสุขในภพหน้ามาให้ได้นอกจากอาณิสสส์หลัก

๕) ข้อที่กล่าวมาแล้วยังมีรายละเอียดของอาณิสสส์การรักษาศิลในแต่ละข้อ ดังนี้

อาณิสสส์ของศิลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ผู้รักษาศิลย่อมเป็นผู้มีอวัยวะน้อยใหญ่ ครบถ้วน มีร่างกายสูงใหญ่สมส่วน มีความแคล่วคล่องว่องไว มีความเข้มข้อย มีความอ่อนโยน มีความแก่กล้า มีวาจาสะสลาย เป็นที่รักของชาวโลก พวกพ้องบริวารไม่แตกแยกกัน ไม่ตายเพราะถูกผู้อื่นทำร้าย มีพวกพ้องบริวารมาก มีรูปงาม(มีผิวพรรณงาม) มีโรคน้อย มีอายุยืนอาณิสสส์ของ ศิลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ผู้รักษาศิลข้อนี้ย่อมมีความมั่งคั่ง มีโภคะมากมาย ได้โภคะที่ตนปรารถนา รวดเร็วทันใจเป็นคนเยียมยอดของโลก มีความเป็นอยู่สุขสบายอาณิสสส์ของ ศิลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดินในกามผู้รักษาศิลข้อนี้ย่อมไม่มีศัตรู คู่อาฆาต เป็นที่รักของคนทั้งหลาย ได้ลาภสิ่งของหลับเป็นสุขตื่นเป็นสุขพ้นจากภัยในอบายภูมิเป็นที่รักของสตรีและบุรุษไม่ต้องหวาดระแวงเป็นคนไม่มีภัย ไม่พลัดพรากจากคนและของรัก^{๑๙}

อาณิสสส์ของศิลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดมุสาผู้รักษาศิลข้อนี้ย่อมเป็นคนพูดจาไพเราะ ศักดิ์สิทธิ์ มีบริวารคนเป็นผู้วางใจไม่ฟุ้งซ่าน มีความมั่นคงไม่หวั่นไหว มีคำพูดที่คนเชื่อถือ อาณิสสส์ของ ศิลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัยผู้รักษาศิลข้อนี้ย่อมมีปฏิภาณในการงานที่ควรทำทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มีสติมั่นคงอยู่เสมอ ไม่เป็นคนขี้เมา เป็นคนมีความรู้ เป็นคนไม่ประมาท ไม่เป็นคนขี้ริษยา เป็นคนพูดคำสัตย์ เป็นคนเสียสละ เป็นคนมีศีล เป็นคนมีปัญญาแตกฉาน เป็นคนกตัญญู เป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์

๒.๔.๑๐ การสมำทำนศิลการสมำทำนศิล เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่าการรับศิล ก็เพื่อปฏิญาณตนต่อหน้าพระผู้ให้ศิลและต่อตนเองว่า จะไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามนั้นๆ จะรักษาปกติของตนไว้เป็นการยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นเป็นเบื้องต้นเพราะผู้มีจิตใจสูงด้วยคุณธรรมมีความประพฤติเป็นปกติดี ย่อมบรรลุคุณธรรมขั้นสูงต่อไปได้ง่ายอนึ่งในการทำบุญต่างๆ โดยเฉพาะเมื่อจะให้ทานจะมีพิธีรับศิลก่อนทุกครั้งทั้งนี้ก็เพื่อให้จิตใจได้รับการพอกให้สะอาดบริสุทธิ์เป็นเบื้องต้นด้วยเครื่องชำระ คือ ศิล เพื่อให้กาย วาจาอยู่ในระดับปกติธรรมดาก่อนเพื่อให้สมควรเป็นที่รองรับคุณความดีอื่นๆ ต่อไปดังนั้นก่อนที่จะทำบุญต่างๆ จึงต้องชำระใจให้บริสุทธิ์ก่อน เพื่อให้ใจบริสุทธิ์นั้นรับบุญที่ทำได้เต็มที่

๒.๔.๑๑ อาณิสสส์ของการสมำทำนศิลก่อนให้ทานสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสสอนแนวทางแห่งการทำบุญให้ทานที่ทำให้ผู้กระทำได้รับอาณิสสส์มากสรุปใจความได้ว่า “การให้ทานควรเลือกให้ เลือกทั้งผู้ให้ สิ่งที่ให้ และผู้รับทานที่เลือกให้พระองค์ทรงสรรเสริญ และย่อมมีผลมีอาณิสสส์มาก เหมือนชวานาเลือกพันธุ์ข้าวดีแล้วหว่านลงในนาดีย่อมได้ผลมาก ฉะนั้น เมื่อผู้ให้เป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้รับก็เป็นผู้บริสุทธิ์ ทานของผู้นั้นย่อมมีผลมีอาณิสสส์มากเพราะบริสุทธิ์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย เมื่อผู้ให้

^{๑๙} สาลี รักสุทธี, ศิลสุดท้ายของศาสนาพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

หรือผู้รับมีศิลปะที่ฝ่ายเดียว ทำนั้นย่อมมีผลมีอานิสงส์ลดน้อยลงมาเพราะศิลปะที่เพียงฝ่ายเดียว เมื่อผู้ให้ก็ไม่บริสุทธ์ผู้รับก็ไม่บริสุทธ์ทำนั้นย่อมมีผลมีอานิสงส์น้อยเพราะทั้งสองฝ่ายไม่บริสุทธ์” ดังนี้

ดังนั้น ในการทำบุญให้ทำทุกครั้ง ท่านจึงสอนให้รับศีลก่อนเพื่อให้ตนเองบริสุทธ์ทางกาย วาจาใจ ทำนั้นจะให้หรือบุญที่จะทำจะเกิดผลอานิสงส์เต็มเม็ดเต็มหน่วย ท่านผู้ฉลาดในการทำบุญจึงได้ประสบผลบุญตามปรารถนาตลอดมาโดยเมื่อถึงคราวทำบุญก็ทำจิตใจให้สะอาดบริสุทธ์รักษาปกติ กาย วาจาให้เรียบร้อยสมบูรณ์โดยเวลารับศีลก็เต็มใจรับด้วยความตั้งใจเวลารักษาศีลก็ตั้งใจตั้งใจ รักษาไม่ยอมให้ศีลต่างพร้อยด้วยประการต่าง ๆ โดยเฉพาะในขณะทำบุญจะระครองศีลของตนให้สะอาดบริสุทธ์^{๒๐}

๒.๔.๑๒ วิธีสมาทานศีลการรับศีลโดยปกติคนทั่วไปมักเข้าใจว่าต้องไปรับกับพระเท่านั้น จึงจะใช้ได้ และเป็นศีลถูกต้องมีอานิสงส์มากความจริงการรักษาศีลหรือทำตนให้มีศีลนั้นมีหลายวิธีด้วยกันมีทั้งวิธีที่รับกับพระและไม่ได้รับกับพระแต่จะเป็นวิธีไหนก็ตามล้วนมีผลมีอานิสงส์ทั้งสิ้นวิธีรับหรือสมาทานศีล ๕

เมื่อต้องการสมาทานศีล ๕ จากพระ ฟังกล่าวคำอาราธนาก่อนดังนี้

มย ภนเต วิสูง วิสูง รุกขณตถาย ติสรณน สห ปญจ สีลานิ ยาจาม
 ทุตติยมปิ มย ภนเต วิสูง วิสูง รุกขณตถาย ติสรณน สห ปญจ สีลานิ ยาจาม
 ตติยมปิ มย ภนเต วิสูง วิสูง รุกขณตถาย ติสรณน สห ปญจ สีลานิ ยาจาม
 (ถ้ารับเพียงคนเดียว เปลี่ยนน มย เป็น อห เปลี่ยนน ยาจาม เป็น ยาจามิ)

ต่อไปฟังว่าตามพระไปที่ละตอน ๆ โดยออกเสียงดังชัดเจนพอสมควร ดังนี้

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส (๓ หน)
 พุทฺธ สรณ คจฺฉามิ
 ฐมม สรณ คจฺฉามิ
 สงฺขม สรณ คจฺฉามิ
 ทุตติยมปิ พุทฺธ สรณ คจฺฉามิ
 ทุตติยมปิ ฐมม สรณ คจฺฉามิ
 ทุตติยมปิ สงฺขม สรณ คจฺฉามิ
 ตติยมปิ พุทฺธ สรณ คจฺฉามิ
 ตติยมปิ ฐมม สรณ คจฺฉามิ
 ตติยมปิ สงฺขม สรณ คจฺฉามิ

^{๒๐} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุขในศตวรรษของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง), หน้า ๑๗-๑๘.

ต่อไปพระท่านจะว่า “ติสรณคมน นิฎฐิต ” ผู้รับไม่ต้องว่าตาม แต่เมื่อท่านว่าจบพึงรับว่า
 อาม ภนเต เท่านั้น แล้วพระท่านจะว่าต่อไป
 ปาณาติปาตา เวรมณีสิกขาปท สมာทียามิ
 อทินนาทำนา เวรมณีสิกขาปท สมာทียามิ
 กาเมสุมิจฉาจारा เวรมณีสิกขาปท สมာทียามิ
 มุสาวาทา เวรมณีสิกขาปท สมာทียามิ
 สุราเมรยมชชพมาทญฺฐานา เวรมณีสิกขาปท สมာทียามิ

ต่อจากนี้ไปพระท่านจะว่าสรุปศีลว่า
 อิมานิ ปญจ สิกขาปทานิ.
 สีเลน สุคติ ยนติ สีเลน โภคสมปทา
 สีเลน นิพพุตี ยนติ ตสฺมา สีล วิโสธเย ฯ^{๒๑}

ในขณะที่พระกำลังว่าสรุปศีลนี้ ผู้รับพึงกล่าวเบา ๆ พอได้ยินคนเดียวว่า “สาธุ” อิมานิ ปญจ สิกขาปทานิ สมာทียามิ ๓ หน เป็นการให้ปฏิญาณว่าจะสมำทำนรักษาศีล ๕ นี้ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ต่อไป เมื่อจบแล้วพึงกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง เป็นเสร็จพิธีการสมำทำนศีล ๕๔๖ สรุปได้ว่า ศีล ๕ เป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้นับถือศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะเป็นคนในประเทศไทยหรือว่าต่างประเทศมีการนับถือศาสนาพุทธ โดยศีล ๕ นับถือเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่สุด ตามมาด้วย ศีล ๘ ศีล ๑๐ ไปจนศีล ๒๒๗ สำหรับสมณะหรือภิกษุสงฆ์

๒.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๒.๕.๑ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cooperative Learning) การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนับว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งการเรียนแบบมีส่วนร่วมมิใช่เป็นเพียงจัดให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ทำรายงานทำกิจกรรมประดิษฐ์หรือสร้างชิ้นงานอภิปราย ตลอดจนจนปฏิบัติกาทดลองแล้ว ผู้สอนทำหน้าที่สรุปความรู้ด้วยตนเองเท่านั้น แต่ผู้สอนจะต้องพยายามใช้กลยุทธ์วิธีให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการประมวลสิ่งทีมาจากการทำกิจกรรมต่างๆ จัดระบบความรู้สรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นหลักการสำคัญ^{๒๒}

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีหลักในการจัดการเรียนการสอนแบบทั่วไปโดยผู้เรียนระหว่างผู้ทำการสอนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างทำการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนจะต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้มีการกระตุ้นในการเรียนมีการแบ่งงานรับผิดชอบร่วมกันช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันต่างมุ่งมั่นเพื่องานในกลุ่มของตนสำเร็จผลการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

^{๒๑} อ่างแล้ว.

^{๒๒} พิมพันธ์ เดชะคุปต์, การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน ๑, (กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

ร่วม (Cooperative Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพ การเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือกัน จนบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๘ (๒๕๔๐-๒๕๔๔) ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ “ผู้เรียนทำงานเป็นทีมให้มากที่สุด เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาด ทางอารมณ์ การทำงานร่วมกันด้วยความสุขและสร้างสรรค์ การจัดการสอนรูปแบบนี้ควรนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้นแทนการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันแสดงความ คิดเห็นร่วมกันคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๒.๕.๒ ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้หลายท่าน ดังนี้^{๒๓}

กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันโดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความหมายตรงกันข้ามกับการเรียนที่เน้นการแข่งขัน (Competitive Learning) และการเรียนตามลำพัง (Individualized Learning)

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้^{๒๔}

ประกายแก้ว แปรโคกสูง ได้สรุปไว้ว่าการเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละ ๓-๖ คน ภายในกลุ่มผู้เรียนจะมีระดับความสามารถที่ต่างกันทางด้านการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสมาชิกทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน และรับผิดชอบของกลุ่มโดยที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันเท่า ๆ กัน บุญชม ศรีสะอาด กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนร่วมมือกันในการเรียนซึ่งมีวิธีการดังนี้^{๒๕}

^{๒๓} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

^{๒๔} อาภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๑.

^{๒๕} ประกายแก้ว แปรโคกสูง, ประสิทธิภาพการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา, (บุรีรัมย์: บุรีรัมย์การพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓.

๑. ครูสอนบทเรียน

๒. นักเรียน จำนวน ๔ คน ทำงานร่วมกันตามที่ครูกำหนด มีการเปรียบเทียบ

คำตอบ ซักถาม ตรวจสอบงานกัน

๓. แนะนำให้คนเก่งในกลุ่มอธิบายแบบฝึกหัดให้เพื่อน

๔. เมื่อเรียนจบบทเรียนให้นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบสั้นๆ ด้วยตนเอง

๕. ตรวจสอบผลการทดลอง หาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

๖. นักเรียนคนใดทำได้ดีขึ้น ครูจะชมเชย และกลุ่มใดที่ได้ดีขึ้นก็จะได้รับคำชมเชย

นลินี ทีหอคำ สรุปไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ วิธีเรียนแบบหนึ่งที่กำหนดให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๓-๕ คนสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ให้เห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม๕๒ศรีภรณ์ ณะวงค์ษา ได้สรุปไว้ว่าการเรียนแบบร่วมมือ คือ ยุทธวิธีในการสอนวิธีหนึ่งซึ่งมีลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนอยู่ ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละประมาณ ๔ คน แบบละความสามารถให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆและเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ซึ่งต้องมีการอธิบาย การอภิปรายกันภายในกลุ่มเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ จันทร่า ดินติพงศานุรักษ์ กล่าวว่าการจัดการเรียนแบบร่วมมือ เป็น วิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานเป็น กลุ่มย่อยๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือ กันจนบรรลุผลตามเป้าหมายตลอดจนส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือทีมตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) ที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ การทำงานร่วมกันด้วยความสุขและสร้างสรรค์สรุปได้ว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนักเรียนเป็นตัวหลักในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการแบ่งการจัดการเรียนในการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อที่จะสามารถให้นักเรียนเสริมสร้างสมรรถภาพของการเรียนรู้แต่ละคนในการทำงานและช่วยเหลือกันจนบรรลุผลสำเร็จ

๒.๕.๓ ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือยุทธศาสตร์การสอนหรือวิธีสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ประการหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดหมายที่กำหนด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการสอนที่จะพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการและทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็น การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมทักษะทางสังคมโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนร่วมกันทุกคนในปัจจุบันครูผู้สอนเป็นจำนวนมากเน้นการพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการโดยไม่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมและมักจะส่งเสริม ให้นักเรียนเรียนด้วยการแข่งขัน หรือเรียนตามลาฟังซึ่งการสอนทั้ง ๒ อย่างไม่ได้คำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนคนอื่น ๆ ในชั้นสภาพการเรียนการสอนดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหลายประการแก่นักเรียนกล่าวคือการสอนแบบแข่งขันทำให้เกิดผู้ชนะและผู้แพ้ โดยผู้ชนะจะดีใจสำหรับผู้

แพ้จะเสียใจ ซึ่งสัดส่วนของผู้ชนะจะมีน้อยกว่าผู้แพ้มากมีผลทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือยังเห็นการเตรียมนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีข้อดีหลายประการ ได้มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ยังบอกถึงคุณลักษณะและประสิทธิภาพของการเรียนรู้ดังกล่าวไว้คือ

๑. ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของนักเรียน
๒. ช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียน
๓. ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
๔. ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน
๕. ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน
๖. ทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์หรือมุมมองกว้างขึ้น
๗. ช่วยการปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น ฯลฯ

๒.๕.๔ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกรมวิชาการ กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะมีประสิทธิภาพ ถ้าสมาชิกภายในกลุ่มมองเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาท หน้าที่ และประสบความสำเร็จร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถ จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก มีหลายวิธี เช่น ^{๒๖}

๑) การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม (แต่ละคนลงมือเรียน และต้องแน่ใจว่าสมาชิกคนอื่นเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน)

๒) การกำหนดรางวัลร่วมกัน (ถ้าทุกคนทำได้ตามเกณฑ์ที่ครู ผู้สอนกำหนดไว้ แต่ละคนจะได้รับคะแนน Bonus เท่าเทียมกันทุกคน)

๓) การกำหนดให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนอื่น ๆ ร่วมกัน (แต่ละคนจะได้วัสดุเพียง ๑ ส่วนของทั้งหมดที่จำเป็นต้องใช้ ในการทำงานกลุ่ม)

๔) การกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่ม แต่ละคนจะมีบทบาท ในกลุ่ม เช่น ผู้อ่าน ผู้ตรวจสอบ ผู้บันทึก ผู้ให้กำลังใจ ผู้จัดหาวัสดุ

๒. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม (Face to Face Promotive Interaction) เปิดโอกาสให้ นักเรียนได้ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ โดยทำกิจกรรมต่อไปนี้

^{๒๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารชุดเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, หน้า ๔-๕.

- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน- อธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มฟังกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้ติดต่อกันโดยตรง เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

๓. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้แน่ใจ ว่าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ซึ่งทำได้หลายวิธีเช่น

- กำหนดหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มตามความเหมาะสม
- สุ่มถามปากเปล่าสมาชิกในกลุ่ม หรือสุ่มตรวจงานของ สมาชิกในกลุ่ม
- สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่มของสมาชิก
- กำหนดให้สมาชิก ๑ คนในกลุ่มเป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจ ของสมาชิกเกี่ยวกับงาน

กลุ่ม

- ให้, นักเรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง
- ทดสอบรายบุคคล

๔. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) นักเรียนควรได้รับการแก้ทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จได้แก่

- การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น
- การสื่อสาร
- การยอมรับและช่วยเหลือกัน
- การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด
- การแก้ปัญหาคัดแย้ง
- การให้ความสำคัญ และการเอาใจใส่ต่อทุกคนเท่าเทียมกัน

๕. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นผลงานของกลุ่ม จะได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ทำงานของสมาชิกในกลุ่มซึ่งสามารถกระทำได้โดย

- ให้อธิบายการกระทำของสมาชิกที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์
- ให้ตัดสินใจว่าการกระทำใดของกลุ่มที่ควรรักษาไว้ และการกระทำใดควรเลิกปฏิบัติ

ให้เล่าเหตุการณ์ในกลุ่ม ปัญหาของกลุ่ม หรือวิพากษ์ วิจารณ์การทำงานของกลุ่ม องค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกต้องมีความสัมพันธ์และต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการที่จะช่วย ให้การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดกิจกรรมให้ได้ครบทั้ง ๕ องค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๒.๕.๕ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้มีนักการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้หลากหลายในที่นี้จะขอเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ดังกล่าวดังนี้

๑. คิดและคุยกัน (Think - Pairs - Share) เพื่อนเรียน (Partners) และผลัดกันพูด (Say and Switch) ทั้ง ๓ รูปแบบเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกันคือให้นักเรียนจับคู่กันในการตอบคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นสถานการณ์หรือทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอด ที่กำหนดให้ นอกจากนี้รูปแบบคิดและคุยกันนักเรียนจะได้มีโอกาสคิด หาคำตอบด้วยตนเองก่อนเกี่ยวกับคำถาม ประเด็นหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ส่วนรูปแบบเพื่อนเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนขอคำแนะนำ หรือคำอธิบายจากเพื่อนคู่อื่นที่มีความเข้าใจในเรื่องที่กำหนดให้ อย่างแจ่มแจ้งก่อน แล้วจึงตอบคำถาม อภิปรายหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคู่ของตนเองทั้งรูปแบบคิดและคุยกัน และเพื่อนเรียนเปิด โอกาสให้นักเรียนนำเสนอที่สำคัญที่ได้รับมา ไปเล่าให้เพื่อนคู่อื่นฟัง สัก ๒ - ๓ คู่ หรือครูผู้สอนอาจสุ่มเรียกนักเรียนบางคู่ให้นำเสนอรายงาน หน้าชั้น ส่วนรูปแบบผลัดกันพูด นักเรียนจะต้องผลัดกันตอบคำถาม หรือประเด็นต่าง ๆ ภายในเวลาที่กำหนดและจะมีสัญญาณเตือนการ หมดเวลาในการดำเนินกิจกรรมและในช่วงนี้เองยังเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เสนอแนวคิดหรือประเด็นใหม่เพื่อการอภิปรายในหัวข้อต่อไป

๒. กิจกรรมโต๊ะกลม (Roundtable หรือ Roundrobin) เป็นรูปแบบการสอนที่จัดกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนมากกว่า ๒ คนขึ้นไป และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มเขียนความคิดเห็นของตน เล่าประสบการณ์ความรู้ สิ่งที่ตนกำลังศึกษาด้วยดินสอสีหรือปากกาสี ลงบนกระดาษ แล้วเขียนให้เพื่อนคนถัดไปโดยเวียนไปทางด้านใด ด้านหนึ่ง สมาชิกทุกคนจะใช้เวลาเท่า ๆ กันหรือใกล้เคียง ซึ่งรูปแบบ ดังกล่าวเรียกว่า Roundtable หรืออาจดัดแปลงรูปแบบการสอน ดังกล่าวจากการเขียนมาเป็นการพูดแทน โดยให้นักเรียนแต่ละคน ในกลุ่มเล่าเรื่องประสบการณ์ความรู้สิ่งที่ตนศึกษา แสดงความคิดเห็นหรือเรื่องอื่น ๆ ที่กำหนด โดยเวียนไปทางด้านใดด้านหนึ่งจนครบทุกคน ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเรียกว่า Roundrobin

๓. คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) มุมสนทนา (Comers) ร่วมกันคิด (Numbered Headstogether) เป็นรูปแบบการสอน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียน เป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ ๒-๖ คน โดยนักเรียนในแต่ละกลุ่มต้องคละเพศ และความสามารถให้ช่วยกันตอบคำถาม แก้โจทย์ปัญหาหรือทำแบบฝึกหัด เมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มย่อยสามารถตอบปัญหาหรือแก้โจทย์ปัญหาได้แล้ว ก็เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนหรือตรวจสอบคำตอบกับนักเรียนในกลุ่มอื่นหรือครูผู้สอนอาจสุ่มเรียกนักเรียนให้ตอบอย่างไรก็ตามทั้ง ๓ รูปแบบ

๔. การสัมภาษณ์แบบสามขั้นตอน (Three - Step - Interview) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มีสามขั้นตอน และเหมาะสำหรับกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกจำนวน ๓ - ๔ คน โดยมีครูกำหนด คำถามหรือประเด็นโจทย์ปัญหาให้นักเรียนตอบ มีหลักการดังนี้

๑) นักเรียนจับคู่กัน คนที่ ๑ เป็นผู้สัมภาษณ์โดนถามคำถามที่ครูตั้งนักเรียนคนที่ ๒ เป็นผู้ตอบ

๒) นักเรียนสลับบทบาทกัน จากผู้ถามเป็นผู้ตอบ และจากผู้ตอบเป็นผู้ถาม

๓) นักเรียนแต่ละกลุ่มย่อย ผลัดกันเล่าสิ่งที่ตนรู้จากคู่ของตนให้กลุ่มทราบ

๕. การแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Team Games Tournament หรือ TGT) และการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Team Achievement Division หรือ STAD) เป็นรูปแบบการสอนที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน แต่ทั้ง ๒ รูปแบบจะมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ในขั้นตอนที่ ๓ รายละเอียดในการดำเนิน กิจกรรมของทั้ง ๒ รูปแบบ มีดังนี้

๑) การนำเสนอบทเรียน (Class Presentation) นำเสนอความคิดรวบยอดใหม่หรือบทเรียนใหม่ โดยการบรรยายจากครูผู้สอนหรืออภิปรายโดยใช้สื่อวีดิทัศน์และสื่ออื่น ๆ ในการนำเสนอความคิดรวบยอดหรือบทเรียน

๒) การจัดทีม (Team) จัดนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ ๔-๕ คน โดยสมาชิกของกลุ่มจะต้องมีเพศและความสามารถคละกัน

๓) การแข่งขัน / การทดสอบ ในขณะที่รูปแบบ TGT ใช้ การแข่งขัน รูปแบบ STAD จะใช้การทดสอบย่อยเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว

๔) การยอมรับความสำเร็จของทีม (Team Recognition) ทั้งรูปแบบ TGT และรูปแบบ STAD เมื่อเสร็จการแข่งขันหรือทดสอบ จะนำคะแนนของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของทีมและหาค่าเฉลี่ย ทีมที่มีคะแนนหรือค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

๕) ปริศนาความ (Jigsaw) เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน โดยครูผู้สอนแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อย เท่าจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นคว้าคนละหัวข้อ

๖) การสืบสอบเป็นกลุ่ม (Group Investigation) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นบรรยากาศการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ในการสอนแบบสืบสอบเป็นกลุ่ม (Group Investigation) ครูผู้สอนจะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ ๕ คน หรือน้อยกว่านี้ แต่ละกลุ่มจะวางแผนกันเองว่าจะศึกษาหัวเรื่องอะไร และจะศึกษาอย่างไร

๗) การเรียนรู้เป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล (Team Assisted Individualization หรือ TAI) เป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียน การสอนรายบุคคลเข้าด้วยกัน

๘) การเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน(Cooperative Integrated Reading and Composition หรือ CIRC) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไป

๒.๕.๖ บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะครูผู้สอนจะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบใดก็ตาม จะต้องมีการลำดับขั้นตอนในการสอนคล้ายคลึงกัน คือ ขั้นเตรียม การสอน การเริ่มบทเรียน การกำกับดูแลการสอนและการประเมินผลงานและกระบวนการทำงาน

๑) ขั้นเตรียมการสอน ในขั้นนี้มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ

๑. จุดประสงค์ครูผู้สอนจะต้องแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

- จุดประสงค์ทางด้านวิชาการ ได้แก่ เนื้อหาและทักษะ ต่าง ๆ

- จุดประสงค์ทางด้านสังคมได้แก่ทักษะการปฏิสัมพันธ์ รูปแบบต่าง ๆ และการปฏิบัติงานร่วมกันของนักเรียน

๒. ขนาดของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะมีผลต่อการเรียนรู้ของ นักเรียนซึ่งมีประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ

- การจับคู่ ควรให้นักเรียนได้เริ่มทำกิจกรรมคู่ เพราะการทำกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวจะไม่มีใครถูก ทอดทิ้งออกจากกลุ่ม

- กิจกรรมที่ต้องการทักษะและความคิดที่หลากหลายอาจจัดกลุ่มให้มีจำนวนนักเรียน เช่น กลุ่มละ ๓ หรือ ๔ คน

- ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มมีจำนวนสมาชิกหลายคน คือ ตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปจะต้องแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

- การแบ่งกลุ่ม จะต้องคำนึงถึงกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่

- ถ้าหากระยะเวลาในการทำกิจกรรมสั้น ขนาดของกลุ่มที่แบ่งต้องมีขนาดเล็กเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม

๑.๑ การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุความสำเร็จ ครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดกลุ่มได้ดีที่สุดเพราะรู้จักนักเรียนในชั้นมากที่สุด และสามารถเตรียมการที่จะช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของกลุ่ม เช่น นักเรียนที่ต้องแยกออกมาสอนเป็นการเฉพาะซึ่งอาจจะเป็นนักเรียนเก่งหรืออ่อนอย่างไรก็ตามมีแนวทางที่จะเสนอแนะ

๑.๒ การจัดชั้นเรียน โตะ เก้าอี้ จะต้องดำเนินการให้พร้อมก่อนที่นักเรียนจะเข้าชั้นเรียนเพื่อความสะดวกและความเป็นระเบียบ การจัดสภาพห้องเรียนจะมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน

๑.๓ การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน จะต้องเตรียมสื่อ การเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะใช้ไว้ให้พร้อม

๒. ชั้นเริ่มบทเรียน ในชั้นเริ่มบทเรียนมีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ดังนี้

๒.๑ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก การทำงานของกลุ่มจะดำเนินไปด้วยดี

๒.๒ การอธิบายภาระงาน ครูผู้สอนอธิบายภาระงานที่จะต้อง ทำให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

๒.๓ การประเมินความสำเร็จ นักเรียนควรรู้ว่าจะมีวิธีการ ประเมินผลงานในการทำงานกลุ่มอย่างไรครูผู้สอนและนักเรียนอาจ ร่วมกันวางหลักเกณฑ์การประเมินผลในการพิจารณาความสำเร็จ

๒.๔ การเสริมสร้างความรับผิดชอบของสมาชิก สมาชิกแต่ละคนจะตื่นตัวและร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานกลุ่ม

๒.๕ การระบุพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาครูผู้สอน และนักเรียนควร ร่วมกันระบุพฤติกรรมต่าง

๓. ขั้นการกำกับดูแลการสอน ครูผู้สอนมีหน้าที่จะต้องดูแลนักเรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๓.๑ พฤติกรรมของนักเรียน เมื่อนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม ครูผู้สอนจะต้องสังเกตความก้าวหน้าของนักเรียน

๓.๒ ครูผู้สอนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนได้ ๒ กรณีคือ

- แนะนำการเรียนทั่วไป เช่น อธิบายคำสั่งอย่างชัดเจน ทบทวนกระบวนการดำเนินงาน บอกทักษะต่างๆในขณะที่ครูผู้สอนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม

- สอนทักษะการให้ความร่วมมือ ทักษะดังกล่าวมีความ จำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

๔. ขั้นการประเมินผลงานและกระบวนการในการทำงาน

๔.๑ การประเมินผลงานด้านวิชาการ ได้แก่ การประเมินผล ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง

๔.๒ การประเมินผลทางด้านสังคม เป็นการประเมินผลเพื่อให้ทราบว่าสมาชิกของกลุ่มได้ใช้ทักษะทางสังคม อะไรบ้างและอย่างไร การทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพเพียงใด และจะต้องปรับปรุงอะไรบ้าง และอย่างไร

๒.๕.๗ ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประโยชน์ต่อนักเรียน ทั้งในด้านสังคม และวิชาการ ดังนี้

๑. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกเพราะทุกๆ คนร่วมมือ ในการทำงานกลุ่มทุกๆคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

๒. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดง ความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

๓. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลา ส่วนเด็กอ่อน เกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

๔. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดม ความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มาก คิดวิเคราะห์ และเกิดการตัดสินใจ

๕. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน

๖. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

๒.๕.๘ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning)

ลักษณะ สรีวัฒน์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cooperrative Learning Theory) ไว้ดังนี้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperrative Learning Theory) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นให้ครูใช้วิธีการสอนที่

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบการสอนให้เลือกอย่างหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ สำหรับเนื้อหาและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำแนกเป็น ๘ เรื่อง ได้แก่ ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือในการสอน

สยมพร ศรีมุงคุณ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) ไว้ว่า แนวคิดข้อทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ ๓ - ๖ คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กันมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่ หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่ม และพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว^{๒๗}

ทิตนา แคมมณี ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ ๓ - ๖ คนช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบนี้คือ สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และร็อบเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) เขากล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักถูกละเลยหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนมาก

จอห์นสัน และจอห์นสัน^{๒๘} (Johnson and Johnson) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี ๓ ลักษณะคือ^{๒๙}

^{๒๗} สยมพร ศรีมุงคุณ, ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/341272>. [๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๒๘} ทิตนา แคมมณี, ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://jintanaree.blogspot.com/2018/07/theory-of-cooperative-or-collaborative.html> [๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].

^{๒๙} เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และร็อบเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) อ่างใน ลักษณะ สรีวิวัฒน์, จิตวิทยาสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๙๓.

๑. ลักษณะแข่งขันกัน
๒. ลักษณะต่างคนต่างเรียน
๓. ลักษณะร่วมมือกัน หรือ ช่วยกันในการเรียนรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๑. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive interdependence)
๒. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-face promotive interaction)
๓. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual accountability)
๔. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small - group skills)
๕. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group processing)

ผลดีของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๑. มีความพยายามจะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น
๒. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น
๓. มีสุขภาพจิตดีขึ้น

ประเภทของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๑. กลุ่มการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ (Formal cooperative learning groups)
๒. กลุ่มการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal cooperative Learning groups)
๓. กลุ่มการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างถาวร (Loopertive base groups) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

๑. ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

- ๑.๑ กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะกระบวนการต่างๆ
- ๑.๒ กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มควรมีขนาดเล็กประมาณ ๓ - ๖ คน กลุ่มขนาด ๔ คนจะเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุด
- ๑.๓ กำหนดองค์ประกอบของกลุ่ม โดยทั่วไปกลุ่มจะต้องประกอบไปด้วยสมาชิกที่คละกันในด้านต่างๆเช่นเพศความสามารถความถนัดเป็นต้น
- ๑.๔ กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม
- ๑.๕ จัดสถานที่ที่เหมาะสมในการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กัน
- ๑.๖ จัดสาระ วัสดุ หรืองานที่จะให้ผู้เรียนทำ วิเคราะห์สาระ / งาน / หรือวัสดุที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

๒. ด้านการสอน

ครูควรมีการเตรียมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนี้

- ๒.๑ อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับงานของกลุ่ม
- ๒.๒ อธิบายเกณฑ์การประเมินผลงาน

๒.๓ อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการของการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน

๒.๔ อธิบายวิธีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม

๒.๕ อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการในการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย

๒.๖ ชี้แจงพฤติกรรมที่คาดหวัง

๓. ด้านการควบคุมกำกับและช่วยเหลือกลุ่ม

๓.๑ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด

๓.๒ สังเกตการณ์การทำงานร่วมกันของกลุ่ม

๓.๓ เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม

๓.๔ สรุปการเรียนรู้

๔. ด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้

๔.๑ ประเมินผลการเรียน ครูประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

๔.๒ วิเคราะห์กระบวนการทำงานและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง ๖ รูปแบบดังกล่าวมีคุณสมบัติสำคัญตรงกัน ๕ ประการ คือ ทุกรูปแบบต่างก็มีกระบวนการเรียนรู้ที่พึ่งพาและเกื้อกูลกัน สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือและปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ สมาชิกกลุ่มต้องใช้ทักษะการทำงานกลุ่มและการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการทำงานหรือการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงานร่วมกัน

๒.๖ การประเมินแผนการเรียนรู้

๒.๖.๑ ความหมายของการประเมิน การประเมินคือกระบวนการในการตัดสินคุณค่าให้กับสิ่งต่างๆ โดยนาผลที่ได้จากการวัดมาพิจารณาตัดสินเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่ามีคุณภาพในระดับใดเช่นดีพอใช้ไม่ดีและมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการประเมินไว้ดังนี้ไพศาลหวังพานิชกล่าวว่าการประเมินผลมีองค์ประกอบหลัก๓ประการคือ^{๓๐}

๑. ผลการวัดทำให้ทราบสภาพความจริงของสิ่งที่จะประเมินว่ามีปริมาณเท่าไร มีคุณสมบัติอย่างไรเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

๒. เกณฑ์การพิจารณาในการที่จะตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือสิ่งใดเลว สิ่งใดใช้ได้หรือใช้ไม่ได้นั้นจะต้องมีหลักหรือบรรทัดฐานที่ต้องการโดยนาผลการวัดนั้นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือมาตรฐานที่ต้องการ เกณฑ์การพิจารณาในการประเมินผลการศึกษานั้นคือจุดมุ่งหมาย ของการศึกษานั้นเอง

^{๓๐} ไพศาล หวังพานิช, การวัดผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๔.

๓. การตัดสินใจเป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างผลการปฏิบัติ ซึ่งได้รับจากการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าสูงต่ำกว่ากันขนาดไหน ทั้งนี้การตัดสินใจที่ดี ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนทุกแง่มุมและการกระทำทุกอย่างยุติธรรมโดยอาศัยสภาพและความเหมาะสมต่าง ๆ ประกอบหรือต้องมีคุณธรรมที่ดีชวาล แพรัตกุล ได้สรุปความหมาย ของการประเมินผลไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ครูนาทุก ๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ คือ ครูนาผลต่างๆ จากการวัดผลเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อนำไปใช้ในการวินิจฉัยตราค่าคุณค่า และชี้ขาดลงเป็นผลสรุปว่าเด็กคนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำสมควรสอบได้หรือตกซึ่งการประเมินค่าที่ดีต้องตั้งบนรากฐานของการวัดที่ดี๖๔สรุปได้ว่า ความหมายของการประเมินคือกระบวนการ วิธีการ เพื่อหาความเชื่อมั่นใช้ในการประกอบการตัดสินใจว่าดีหรือไม่ดี ใช่หรือไม่ใช่ มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ มีคุณภาพ ไม่มีคุณภาพเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

๒.๖.๒ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการทำกับจุดประสงค์ที่ต้องทำว่าสอดคล้องกันหรือไม่และได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่หรือไม่ สาสีรักสุทธิ ได้กล่าวว่า การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีขั้นตอนดังนี้๖๕สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างแบบประเมินอาจมีหลักการดังนี้

๑. ศึกษาแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ท่านเพื่อเป็นแนว

๒. สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้อย่างน้อย ๕ ด้าน คือ

๒.๑ รูปแบบ

๒.๒ คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

๒.๓ คุณภาพของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

๒.๔ เนื้อหาโดยทั่วไป

๒.๕ ความสอดคล้องของหลักสูตร

การสร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมี ๕ ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมากเหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้นิยมหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเกียรติสุด่า ศรีสุข กล่าวว่า การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เป็นการนำข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อในแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ วัดเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ หรือมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยมีขั้นตอนดังนี้^{๓๑}

^{๓๑} ชวาล แพรัตกุล, เทคนิคการวัดผล, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (พระนคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๑.

๑. นำข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อในแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ไม่น้อยกว่า ๓ คน พิจารณาว่า แบบวัดแต่ละข้อวัดเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ หรือมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่

๒. นำผลการตัดสินของผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาสรุป โดยการแจกแจงความถี่ ในแต่ละข้อคำถามว่ามีผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า วัดได้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดกี่คน ไม่ตรงกี่คน

๓. ตัดสินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแต่ละข้อคำถาม โดยอาจใช้เกณฑ์การพิจารณาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย ๒ ใน ๓ ว่าวัดได้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดจึงจะถือว่าแต่ละข้อคำถามในแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากที่กล่าวมาแล้วพอจะสรุปได้ดังนี้ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง และเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ในส่วนของวิธีประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้โดยอาจวิเคราะห์ด้วยตนเองหรือผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบวิเคราะห์คุณลักษณะภายในของรายละเอียดโครงสร้างส่วนประกอบต่างๆ และตรวจสอบระหว่างการทำไปใช้จริง

๒.๖ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

๒.๖.๑ ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นความสามารถพิเศษของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากนักเรียนได้ฝึกประสบการณ์เรียนรู้จากกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องฝึกประสบการณ์แนวทางการวัดผลประเมินผล สร้างเครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพ นักวิชาการได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้สมพร เชื้อพันธ์ สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หมายถึงความสามารถ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่างๆของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

ปราณี กองจินดา กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน^{๓๒}

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน^{๓๓}

ทิพวรรณ กองสุทธิใจ ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากทดสอบหลังเรียน^{๓๔}

๓๒

๓๓

อัญชัน เพ็งสุข ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน^{๓๕}

อาภาพร สิงหราช ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๗๒สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาคือคุณลักษณะรวมถึงความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่มาจากผลการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น^{๓๖}

๒.๖.๒ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้หลายท่าน ดังนี้สมบุญรณ์ ตันยะ ได้ให้ความหมายว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่เรียนรู้อยู่แล้ว หรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

พิชิต ฤทธิ์จรรยา กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้ว ว่า บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

บุญเรียง ขจรศิลป์ ให้ความหมายว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถ และทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด

ภัทรา นิคมานนท์ ให้ความหมายว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการ ที่ได้เรียนรู้มาในอดีต ว่ารับรู้ไว้ได้มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปมักใช้วัดหลังจากการทำกิจกรรม เรียบร้อยแล้ว^{๓๗}

สรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบ วัดความรู้ ความสามารถทางการเรียนรู้ และทักษะทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มา โดยเนื้อหาแบบทดสอบเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรืองานกลุ่ม

๒.๖.๓ ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

^{๓๕} ทิพวรรณ กองสุทธิใจ, “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา วิทยาศาสตร์ ๑ เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ในระบบนิเวศ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๗), หน้า ๘.

^{๓๖} อาภาพร สิงหราช, “การศึกษาผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซิม”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

^{๓๗} ภัทรา นิคมานนท์, การประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธ์, ๒๕๔๓).

ไพโรจน์ คะเชนทร์ ได้จัดประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง(Teacher made tests) และแบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized tests) ซึ่งทั้ง ๒ ประเภทจะถามเนื้อหาเหมือนกัน คือถามสิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนซึ่งจัดกลุ่มพฤติกรรมได้ ๖ ประเภท คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน

๑. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเองเพื่อใช้ในการทดสอบผู้เรียนในชั้นเรียนแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๒. แบบทดสอบปรนัย (Objective tests) ได้แก่แบบถูก ผิด (True-false) แบบจับคู่ (Matching) แบบเติมคำให้สมบูรณ์ (Completion) หรือแบบคำตอบสั้น (Short answer) และแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

๓. แบบอัตนัย (Essay tests) ได้แก่ แบบจำกัดคำตอบ (Restricted response items)และแบบไม่จำกัดคำตอบหรือ ตอบอย่างเสรี (Extended response items)

๔. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized tests) เป็นแบบทดสอบที่สร้าง โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในเนื้อหา และมีทักษะการสร้างแบบทดสอบ มีการวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ มีค่าชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการสอบ การให้คะแนนและการแปลผล มีความเป็นปรนัย (Objective) มีความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) แบบทดสอบมาตรฐานได้แก่ California Achievement Test, Iowa Test of Basic Skills, Stanford Achievement Test และ the Metropolitan Achievement tests เป็นต้น^{๓๘}

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ ได้จัดประเภทแบบทดสอบไว้ ๓ ประเภท ดังนี้

๑. แบบปากเปล่า เป็นการทดสอบที่อาศัยการซักถามเป็นรายบุคคล ใช้ได้ผลดีถ้ามีผู้เข้าสอบจำนวนน้อยเพราะต้องใช้เวลามาก ถามได้ละเอียด เพราะสามารถโต้ตอบกันได้

๒. แบบเขียนตอบ เป็นการทดสอบที่เปลี่ยนแปลงมาจากการสอบแบบปากเปล่า เนื่องจากจำนวนผู้เข้าสอบมากและมีจำนวนจำกัด แบ่งได้เป็น ๒ แบบ คือ

๑) แบบความเรียง หรืออัตนัย เป็นการสอบที่ให้ผู้ตอบได้รวบรวมเรียบเรียงคำพูดของตนเองในการแสดงทัศนคติ ความรู้สึก และความคิดได้อย่างอิสระภายใต้หัวเรื่องที่กำหนดให้ เป็นข้อสอบที่สามารถ วัดพฤติกรรมด้านการสังเคราะห์ได้อย่างดี แต่มีข้อเสียที่การให้คะแนน ซึ่งอาจไม่เที่ยงตรง ทำให้มีความเป็นปรนัยได้ยาก

๒) แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบ ที่มีคำตอบถูกได้เงื่อนไขที่กำหนดให้อย่างจำกัด ข้อสอบแบบนี้แบ่งออกเป็น ๔ แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกตอบ ๓.

^{๓๘} ไพโรจน์ คะเชนทร์, วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.kruoismarteng.blogspot.com/2016/08/achievement.html> [๒๑ มกราคม ๒๕๖๒]

แบบปฏิบัติ เป็นการทดสอบที่ผู้สอบได้แสดงพฤติกรรมออกมาโดยการกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริงๆ เช่น การทดสอบทางดนตรี ช่างกล พลศึกษา เป็นต้น^{๓๔}

วรรณรัตน์ อิงสุประเสริฐ ได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ๓ ประเภท ได้แก่

๑. แบบทดสอบแบบเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ทั้งคำถามและคำตอบผู้ตอบจะตอบโดยการเลือกคำตอบที่กำหนดให้ ข้อดีของข้อสอบประเภทนี้คือ ตรวจได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้เป็นที่นิยมใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย แบบทดสอบแบบเลือกตอบที่นิยม ใช้ในการวิจัยมี ๒ ประเภท ได้แก่

๑) แบบทดสอบแบบเลือกตอบสองตัวเลือก แบบทดสอบประเภทนี้มีลักษณะเป็นข้อสอบ ถูก - ผิด ซึ่งใช้วัดความรู้ระดับความจำที่มักจะใช้ถามคำศัพท์ คำนิยาม ข้อเท็จจริง และวิธีการต่างๆ เป็นต้น การสร้างแบบทดสอบแบบ ถูก - ผิด นี้ข้อความที่ถามต้องตัดสินใจได้ว่า ถูกหรือผิดอย่างชัดเจน ไม่ควรมีข้อความที่ถูกและผิดอยู่ในข้อเดียวกันเพราะจะทำให้ตัดสินใจ ยากกว่าข้อความนั้นถูกหรือผิดควรหลีกเลี่ยงการใช้ประโยคปฏิเสธและคำที่บอกปริมาณ เช่น มากน้อย เสมอ นอกจากนี้แบบทดสอบถูก - ผิด ต้องถามเฉพาะประเด็นที่ว่าข้อความที่ให้มาถูก หรือผิดตามเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนด ไม่ใช่ถามลวงผู้ตอบโดยการวัดคาสะกตหรือภาษา ที่เขียนในข้อความที่กำหนดให้แบบทดสอบแบบเลือกตอบสองตัวเลือกมีลักษณะเป็นแบบทดสอบ แบบ ถูก ผิด ใช้วัดความสามารถระดับความรู้ ความจำ

๒) แบบทดสอบแบบเลือกตอบหลายตัวเลือก แบบทดสอบประเภทนี้เป็นแบบทดสอบที่กำหนดตัวเลือกให้ผู้ตอบมากกว่า ๒ ตัวเลือก โดยทั่วไปแล้วใช้ตัวเลือกระหว่าง ๓-๕ตัวเลือก และที่นิยมใช้มากที่สุดคือ ๔ ตัวเลือก ตัวเลือกที่กำหนดให้จะมีคำตอบที่ถูกต้อง เพียง ๑ คำตอบเท่านั้น การสร้างแบบทดสอบแบบหลายตัวเลือกนี้ข้อความและตัวเลือกที่เขียน ต้องมีความชัดเจนและถูกต้อง โดยไม่ทำให้ผู้ที่เข้าใจเนื้อหาเกิดความสับสน แต่ต้องทำให้ผู้ที่ไม่รู้จริงไม่สามารถตอบถูกข้อความแต่ละข้อต้องเป็นอิสระจากกัน และไม่ควรถ้าข้อสอบ ข้อหนึ่งสามารถชี้แนะคำตอบในข้ออื่น ๆ ข้อความในข้อความควรเป็นประโยคสมบูรณ์และไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธแต่ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ควรขีดเส้นใต้คำถามปฏิเสธนั้นสำหรับตัวเลือกของแบบทดสอบในข้อสอบข้อเดียวกันควรเป็นเรื่องราวในประเภทเดียวกัน

๒. แบบทดสอบแบบตอบสั้น แบบทดสอบประเภทนี้เป็นแบบทดสอบที่กำหนดข้อความคำถามให้เพียงอย่างเดียว และให้ผู้ตอบหาคำตอบเองโดยจำกัดให้ตอบด้วยคำตอบเพียงคำเดียวหรือวลีสั้น ๆ การสร้างแบบทดสอบแบบตอบสั้นนั้นคำหรือวลีที่ให้ตอบต้องเป็นคำหรือวลีที่มีความสำคัญและถ้าโจทย์ปัญหาที่เกี่ยวกับการคำนวณต้องกำหนดด้วยว่าต้องการหน่วยใดและ ต้องระบุจำนวนตำแหน่ง

^{๓๔} พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.kruoismarteng.blogspot.com/2016/08/achievement.html> [๒๑ มกราคม ๒๕๖๒]

ของทศนิยมให้ชัดเจนด้วย ข้อสอบแบบตอบสั้นหนึ่งข้อไม่ควรเว้นช่องว่างให้ตอบหลายแห่งเพราะอาจจะก่อให้เกิดความสับสนได้

๓. แบบทดสอบแบบบรรยาย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้แต่ข้อความและให้ผู้ตอบเขียนคำตอบได้อย่างอิสระ ข้อสอบประเภทนี้นิยมใช้วัดความคิดริเริ่มและการสังเคราะห์ข้อสอบประเภทนี้ยากต่อการให้คะแนนอย่างถูกต้องและยุติธรรม ดังนั้นในการวิจัยไม่ค่อยนิยมใช้ข้อสอบประเภทนี้ในการรวบรวมข้อมูลข้อความในข้อสอบแบบบรรยายควรสร้างโดยกำหนดสถานการณ์ใหม่ขึ้นแล้วให้นักเรียนตอบโดยต้องใช้ความสามารถในการเขียนข้อความที่ต้องประมวลความรู้ที่เรียนมาและเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ข้อคำถามควรต้องกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ตอบตอบในประเด็นใดเป็นสำคัญข้อสอบประเภทบรรยายนี้ไม่ควรมีข้อความที่ให้นักเรียนเลือกเพราะจะยากต่อการนำคะแนนผลการสอบมาเปรียบเทียบกัน และภายหลังที่ผู้สอนได้สร้างข้อคำถามเรียบร้อยแล้ว ควรเขียนคำตอบไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ล่วงหน้า อันจะทำให้การตรวจให้คะแนนมีความยุติธรรมมากขึ้น^{๔๐}

๒.๖.๓ ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้พิชิตฤทธิ์จรูญ ได้กล่าวถึงหลักการสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

๑. วิเคราะห์หลักสูตร และทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อกำหนดเนื้อหาพฤติกรรม หรือสมรรถนะภาพที่ต้องการจะวัดและจำนวนข้อสอบที่จะสร้างในแต่ละเนื้อหาและแต่ละพฤติกรรมที่จะวัด

๒. กำหนดรูปแบบของแบบทดสอบ โดยมีหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบของแบบทดสอบ ดังนี้

๒.๑ จุดประสงค์ของการสอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกชนิดของข้อสอบเช่นถ้าต้องการใช้ผลการสอบเพื่อตัดสินผลการเรียน ควรใช้ แบบทดสอบปรนัย แต่ถ้าต้องการวัดการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์หรือการประเมินค่า ควรใช้แบบทดสอบอัตนัย

๒.๒ เวลาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบและการตรวจให้คะแนน แบบทดสอบแต่ละชนิดใช้เวลาสร้างและการตรวจให้คะแนนแตกต่างกัน แบบทดสอบแบบปรนัยใช้เวลาในการสร้างมาก แต่ใช้เวลาในการตรวจให้คะแนนน้อย ส่วนแบบทดสอบอัตนัยใช้เวลาในการสร้าง น้อย แต่ใช้เวลาในการตรวจให้คะแนนมาก

๒.๓ จำนวนนักเรียนที่จะทดสอบ ถ้ามีนักเรียนจำนวนน้อยควรใช้การทดสอบ ปากเปล่าหรือแบบทดสอบอัตนัย ถ้ามีนักเรียนจำนวนมากควรใช้แบบทดสอบปรนัย

^{๔๐} วรณรัตน์ อึ้งสุประเสริฐ, การวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๔), (อัคราเนนา)

๒.๔ เครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดทำแบบทดสอบ การสร้างแบบทดสอบปรนัยต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์มากกว่าแบบทดสอบอัตนัย^{๔๑}

๒.๕ แบบทดสอบปรนัยค่อนข้างจะใช้ทักษะในการสร้างมากกว่าแบบทดสอบอัตนัย แต่ในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบอัตนัยต้องใช้ทักษะในการอ่านมากกว่า แบบทดสอบปรนัย

๒.๖ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ แบบทดสอบปรนัยสามารถวัดได้ในขอบเขตของเนื้อหาสาระที่กว้าง ส่วนแบบทดสอบอัตนัยวัดได้ในขอบเขตของเนื้อหาสาระที่ค่อนข้างจำกัด

๓. เขียนข้อสอบ โดยใช้วิธีการดังนี้

๓.๑ เขียนข้อสอบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

๓.๒ เขียนข้อคำถามให้ชัดเจน สั้น กระชับ และควรถามในเรื่องที่ผู้เรียนควร ต้องรู้

๓.๓ ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

๓.๔ ควรเขียนข้อคำถามให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนที่จะใช้จริง ประมาณร้อยละ ๕ - ๑๕ สำหรับไว้คัดเลือกหลังการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบแล้ว

๓.๕ ควรเขียนข้อคำถามทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการสอนในแต่ละเรื่อง หรือแต่ละบท

๓.๖ ควรหลีกเลี่ยงการเขียนข้อสอบที่ชี้แนะคำตอบ เพื่อจะได้ข้อสอบที่วัดความสามารถที่แท้จริงของผู้สอบ

๓.๗ เมื่อเขียนคำถามเสร็จแล้วควรมีการตรวจสอบ โดยตรวจสอบกับหลักเกณฑ์การเขียนข้อสอบแต่ละแบบที่ใช้ รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด

๔. พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง โดยนำข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบมีค่าชี้แจง คำอธิบายวิธีทำข้อสอบ หรือรายละเอียดอื่น ๆ ตามความจำเป็น

๕. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งอาจใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้

๖. ทดลองสอบและหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองสอบ กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการทดสอบจริง แล้ววิเคราะห์หาค่าความยาก ค่าอำนาจ จำแนกเพื่อคัดเลือกข้อสอบที่ดีไว้ และปรับปรุงข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ เพื่อนำไปทดลองอีกครั้งและหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับเพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

วรรณรัตน์ อังสุประเสริฐ ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้^{๔๒}

^{๔๑} พิชิต ฤทธิจรูญ, การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๗), หน้า ๒๑๕-๒๑๗.

^{๔๒} วรรณรัตน์ อังสุประเสริฐ, การวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕๓-๒๕๔.

๑. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบให้ชัดเจนว่า ต้องการนาแบบทดสอบไปใช้กับบุคคลกลุ่มใดโดยมีวัตถุประสงค์อย่างไร เพื่อนามาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาพฤติกรรมและรูปแบบของข้อสอบ

๒. กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

๓. สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรม (Test Blueprint) โดยกำหนดกรอบเนื้อหาที่ต้องการวัดให้ชัดเจน และพิจารณาว่าเนื้อหาที่จะวัดนั้นควรวัดพฤติกรรมในระดับใด

๔. เขียนข้อสอบตามรูปแบบที่เหมาะสมลงในบัตรคำ บัตรละ ๑ ข้อ

๕. เรียบเรียงข้อสอบแล้วจัดให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งต้องสะดวกแก่การตอบและการตรวจให้คะแนน

๖. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของข้อสอบ

๗. แก้ไข ปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้

๘. วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

๙. แก้ไขปรับปรุง

๑๐. ได้แบบทดสอบที่มีคุณภาพ

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗.๑ งานวิจัยในประเทศ

สกวเดือน ไชยสา ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ (Jigsaw LT G.I) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖/๑ โรงเรียนบ้านคำบาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๔ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ (Jigsaw LTG.I) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ ๘๒.๖๗ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๘๓ สูงกว่าเกณฑ์จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนที่ใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือได้คะแนนเฉลี่ย ๒.๖๙ ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพดี^{๔๓}

อำนวยการ แน่นอุดร ได้ศึกษาการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือแบบ STAD โรงเรียน บ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีพบว่า ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือแบบ STAD โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก รายชื่อด้านบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนน

^{๔๓} สกวเดือน ไชยสา, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้เรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Jigsaw L.T. G.I)”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

เฉลี่ยสูงสุด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๒๕ ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้^{๔๔}

ปฐมพงษ์ พิษสิงห์ ได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนโดยวิธีการสอน แบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑ พบว่าแผนการจัดการเรียนโดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีประสิทธิภาพ ๘๑.๑๗/๘๗.๒๕ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ ๐.๗๒๒๗ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีความพอใจต่อการเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด^{๔๕}

นิภาพร ศรีสุภาพ ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๕.๓๑/๘๓.๔๐ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ ๐.๖๑๔๕ แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔๕๘๕^{๔๖}

วาสนา ศรีธธา ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคนิคการใช้คำถามสาระการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยจังหวัดลำปางโดยศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน ๕ แผน ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ คนผลการศึกษาพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง๕แผนสามารถนำไปใช้การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้^{๔๗}

^{๔๔} อำนวย แน่นอุดร “การศึกษากระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ STAD โรงเรียนบ้านกุดจอก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”, **ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๔.

^{๔๕} ปฐมพงษ์ พิษสิงห์, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ราชภัฏมหาสารคาม”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓), หน้า ๗๙.

^{๔๖} นิภาพร ศรีสุภาพ, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๗๐-๗๑.

^{๔๗} วาสนา ศรีธธา, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคนิคการใช้คำถามสาระการเรียนรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง”, **การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

พุทธพร มอญขาม ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง พลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ๘๒.๓๒/๘๓.๐๗ แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ๐.๕ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ ๐.๖๘๗๒ แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๗๒ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีอยู่ในระดับมากที่สุด^{๔๘}

พระมหาปรม โสภาโส ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่าในคัมภีร์พระไตรปิฎกที่มีเรื่องศรัทธาอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งแนวความคิดความเชื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนทุกยุคทุกสมัยมาจนปัจจุบัน พบว่ามีความเชื่อโดยยึดมั่นในหลักการกระทำดีกล่าวโดยสรุปก็คือ หลักศรัทธาในพระพุทธรูปได้มุ่งไปที่ความเชื่อที่ยึดหลักกรรม คือ การทำดีทำชั่ว ผลของกรรมดีกรรมชั่ว พุทธศาสนามีความสำคัญมุ่งไปในพระสัทธรรม คือ ปรีชาปฏิบัติและปฏิเวธ มีจุดมุ่งหมายไปเพื่อปัญญานั้นเอง การปฏิบัติตามศีลจึงต้องประกอบด้วยแรงจูงใจ คือ เชื่อในกฎแห่งกรรม และเห็นเหตุผลว่าการถือศีล ๕ เป็นเหตุและปัจจัยในการปฏิบัติตน หลักของศีลคือ ต้องเริ่มที่ความเชื่อว่า การถือศีล ๕ เป็น การวางพื้นฐานของการสร้างความสำนึกที่ดีในการนำตนเองให้ไปสู่การปฏิบัติตนขั้นสูงยิ่งขึ้น และศีล ๕ ยังเป็นประโยชน์ต่อการปกครองบ้านเมือง เพราะหากว่า ทุกคนไม่ล่วงละเมิดในศีลแล้วสังคมย่อมมีความสงบร่มเย็นเกิดขึ้นได้^{๔๙}

พระศิริชัย ธรรมชาติ และคณะ ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเชื่อเรื่องบุญ และ บาปในเยาวชนที่นับถือในศาสนาพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนวัดบวรนิเวศ โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์โรงเรียนราชินีและโรงเรียนสตรีวิทยา พบว่า ในเรื่องการทำบาปเยาวชนเชื่อว่า การคิดเรื่องที่เป็นอกุศลทั้งหลายบาปมากที่สุด ข้อนี้เยาวชนมีความเชื่อตรงกับ หลักของพระพุทธรูปศาสนาเนื่องจากว่าการคิดที่เป็นอกุศลนั้นสามารถคิดได้วันละหลายๆ ครั้ง ดังคำที่ว่า จิต สามารถบรรลुरुธรรมได้ชั่วขณะข้างกระดิกหูแลบลิ้น ตรงกันข้ามถ้าทำชั่ว ก็ให้ผลเร็วในชั่วพริบตา เหมือนการบรรลुरुธรรม トラบใดเท่าที่จิตยังเป็นอกุศลอยู่ก็ยังเป็นบาปตลอดเวลา เมื่อมีจิตคิดถึงความดี อกุศลจึงเกิดขึ้น การที่คนเราจะทำชั่วนั้น ก็เพราะว่าต้องคิดมาก่อนที่จะลงมือกระทำ ข้อดี

^{๔๘} พุทธพร มอญขาม, “การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”, **การค้นคว้าแบบอิสระศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕), หน้า ๙๕.

^{๔๙} พระมหาปรม โสภาโส, “ศึกษาวิเคราะห์ศรัทธาของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒.

ของบาปที่เกิดขึ้น ทางจิต คือ ยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ถ้าอดทนข่มจิตไว้ได้ก็ไม่สามารถสร้างสาเหตุทำให้เกิด การกระทำชั่วด้านอื่นได้^{๕๐}

พระมหาวิระศักดิ์ อคฺควิโร ทำการวิจัยเรื่อง ทศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดนครพนม มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ควรศึกษาเรื่องศีล ๕ ให้เข้าใจ เพราะศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ตามหลักธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ ปัจจุบัน เพราะจะทำให้ความตึงเครียดทางจิตใจผ่อนคลายลงได้และนำมาซึ่งความสงบจิตใจ จากรายงานการวิจัยของ^{๕๑}

๒.๗.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

อาร์มาสตรอง (Armstrong) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีการจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (STAD) ต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาสังคมศึกษา และเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นเกรด ๑๒ จำนวน ๒ ห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้ง ๒ กลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่จากการสำรวจความคิดเห็น พบว่าทั้งครูและนักเรียน วิธีการจัดกลุ่มแบบ STAD ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ง่าย และสะดวกกว่าการสอนแบบบรรยายสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศผู้วิจัยสรุปประเด็นสาระสำคัญได้ดังนี้คือ การสอนแบบร่วมมือเป็นการสอนที่มีวิธีการหลากหลายโดยสามารถเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนอยู่ที่ครูผู้สอนที่จะเลือกใช้อย่างไร เช่น การสอนแบบกลุ่มคั่นคว่ำและนอกจากนี้การสอนแบบร่วมมือเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถและยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการร่วมมือกันในการทำงานและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และรู้จักการ

ฟรอยด์ (Freud. 1944: 358) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เชื่อว่า จริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม (Superego or conscience) จริยธรรม เป็นคุณลักษณะเบื้องต้นของการรักษาศีลของบุคคล โดยจริยธรรมเกิดจากกระบวนการภายในของวัฒนธรรม หรือบรรทัดฐานของพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูได้แก่การถือตนตามอย่าง (Identification) ทำให้เด็กรับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม มาตรฐานจริยธรรมในสังคม เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรมแล้วจะเกิดความขัดแย้งขึ้น เมื่อความต้องการส่วนตัวไม่สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมต้องการ ถ้าบุคคลนั้นทำชั่วเขาจะเกิดความละอายใจตนเองมีความไม่สบายใจ ซึ่งเป็นการลงโทษตนเอง โอกาสต่อไปเขาจะไม่ทำชั่วโดยไม่ต้องมีการควบคุมจากบุคคลอื่นภายนอกนั้นคือเขามีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีหรือมีมโน

^{๕๐} พระศิริชัย ธรรมชาติ และคณะ “การศึกษาความเชื่อเรื่องบุญ และ บาปในเยาวชนที่นับถือในศาสนาพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนวัดบวรนิเวศ โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริย์โรงเรียนราชินีและโรงเรียนสตรีวิทยา”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), บทคัดย่อ.

^{๕๑} พระมหาวิระศักดิ์ อคฺควิโร, “ทศนคติในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดนครพนม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔, หน้า ๘๒.

ธรรมนั่นเอง ลักษณะการอธิบายพฤติกรรมของฟรอยด์เป็นการอธิบายปัญหาเกี่ยวกับความต้องการ ในที่นี้เราจะเน้นที่ความต้องการของวัยรุ่น โดยเป็นการตอบสนองต่อความต้องการในช่วงวัยเด็กเมื่อสิ่งที่ ต้องการไม่ได้รับการตอบสนองก็จะแสดงออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากสัญชาตญาณของ แต่ละบุคคลบางครั้งก็อาจจะเกิดความวิตกกังวลในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ นั้น เมื่อวัยรุ่นไม่มี ความ ศรัทธาในศีล ย่อมจะไม่มีหลักในการปฏิบัติตน ย่อมจะต้องสร้างพฤติกรรมเพื่อปกป้องตนเอง จาก ความกังวลดังกล่าวนี้เพื่อตอบสนองต่อสัญชาตญาณแห่งชีวิต (Sexual Driver) แต่เมื่อใดที่บุคคล มี ความศรัทธาในศีลจะทำให้การปฏิบัติตนไม่ต้องเกิดความเดือดร้อนจากสัญชาตญาณแห่งชีวิต และ พร้อม ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยมีความสุขเสมอ

สกินเนอร์ (Skinner. 1938: 158)^{๕๑} ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของโดยมี แนวคิดว่า ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำนั้นมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลพวง เนื่องมาจาก การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Emitted) ของบุคคลจะแปรเปลี่ยน ไปเนื่องมาจาก ผลกรรม (Consequences) ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น โดยสกินเนอร์(Skinner) ให้ความสนใจกับ ๒๙ ผลกรรม ๒ประเภทได้แก่ ผลกรรมที่เป็นตัวเสริมแรง (Reinforcer) ที่ทำให้ พฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่นั้นมีอัตราการกระทำเพิ่มมากขึ้นและผลกรรมที่เป็นตัวลงโทษ(Punisher) ที่ทำให้พฤติกรรมที่ บุคคลกระทำนั้นยุติลง วางแผนทำงานร่วมกันสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการสอนแบบร่วมมือสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นได้โดย ลำดับอีกด้วย^{๕๒}

วิสลิย์ (Wesley. ๑๙๘๗: ๙๖) ระบุว่า นักศึกษามีโอกาสเสี่ยงต่อการติด สิ่งเสพติด ประเภทแอลกอฮอล์เมื่ออยู่ในสภาวะ ๑. ไม่เคร่งศาสนา เหมือนผู้นับถือศาสนาอื่น ๒. ไม่มีความ เลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ๓. บิดา-มารดาติดสิ่งเสพติด ผลการวิจัยของ วิสลิย์ สอดคล้องกับผลวิจัย ของ เรยมอนต์ (Raymond. ๑๙๗๖) เกรย์และ อีริกสัน (Gray; & Erickson. ๑๙๙๗) ที่ระบุว่า การ ติดยาเสพติดจะปรากฏมากในหมู่ผู้ไม่เลื่อมใสศรัทธา ต่อศาสนา ขณะที่

สตาร์ค ดอยล์และ เคนท์ (Stark, Dyole; & Kent. ๑๙๙๐: ๘๔) รายงานว่า การเป็น สมาชิกของศาสนาสถานมีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราการก่ออาชญากรรมในสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ บุคคลที่เป็นสมาชิกของศาสนาสถาน มีอัตราการก่ออาชญากรรมน้อยกว่าบุคคลที่ไม่เป็นศาสนสถาน แต่รายงานการวิจัยของ

สแตค และ คานาวิย์(Stack; & Kanavy. ๑๙๙๘: ๗๓) กลับระบุว่า บุคคลที่มี ความ เลื่อมใสในศาสนามีอัตราการก่อคดีข่มขืนมากกว่าบุคคลที่ไม่มีศาสนาอย่างไรก็ตามรายงานการวิจัย

^{๕๑} อาร์มาสตรอง (Armstrong, Armstrong), D. S., “The Effect of Student Team Achievement Divisions Cooperative Learning Technique On Upper Secondary Social Studies Students' Academic Achievement and Attitude Towards Social Studies Class”, **Dissertation Doctor of Philosophy Curriculum, Instruction, and Special Education**, (The University of Southern Mississippi, 1997), Abstract.

ของ สแตค และ คานาวีก็ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เอลลิส (Ellis. ๑๙๙๕: ๗๙) ซึ่งระบุว่า บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนาอย่างสม่ำเสมอก่อคดีฆาตกรรมขึ้นน้อยกว่า บุคคลที่ไม่เข้าร่วมทั้งนี้อาจอธิบายได้ด้วย ผลการวิจัยของ

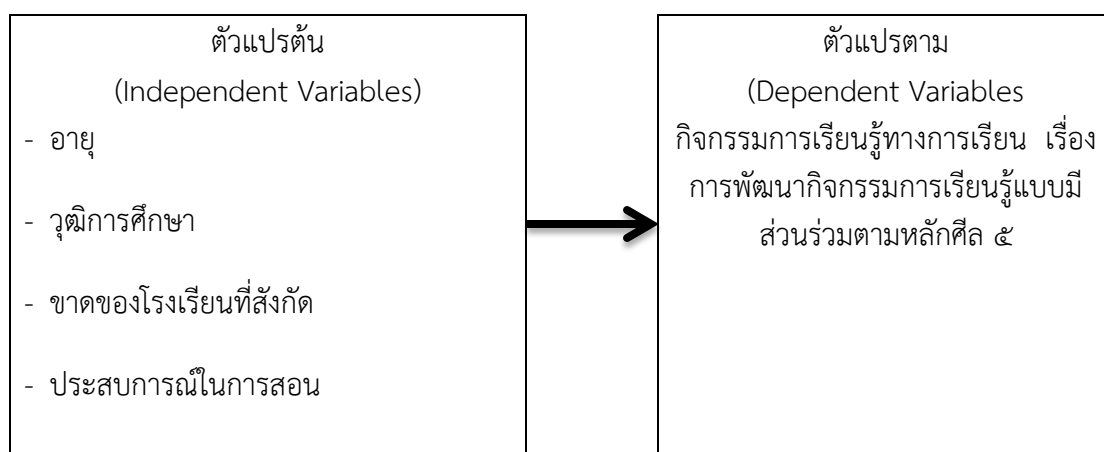
จอห์น (John. ๑๙๙๗: ๔๕-๖๔) ซึ่งระบุว่า ศาสนามีอิทธิพลต่อทัศนคติด้านพฤติกรรมทางเพศ บุคคลที่มีหลักศาสนาประจำใจย่อมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส การมีเพศสัมพันธ์นอกคู่สมรส และการเบี่ยงเบนพฤติกรรมทางเพศแต่การปฏิบัติตามทัศนคตินั้นขึ้นกับอทธิพลของกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิกกล่าวคือ ถ้าบุคคลใดอยู่ในกลุ่มที่สมาชิกไม่ประพฤตินิดทางเพศบุคคลนั้น ก็จะไม่ประพฤตินิดทางเพศด้วย

คลอฟอร์ด มาร์ค แฮนด์ดัล พอล ไวน์เนอร์และ ริชาร์ด (Crawford; Mark; Handal; Pual; Wiener; & Richard. ๑๙๙๙: ๙๑) ยังระบุว่า บุคคลที่มีความศรัทธา ต่อศาสนาในระดับมาก เป็นผู้มีความทุกข์ใจน้อยกว่า และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีกว่าบุคคล ที่มีความศรัทธาต่อศาสนาในระดับปานกลาง และน้อย อย่างไรก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวไม่ปรากฏ ๓๕ ในบุคคลที่เป็นเพศชาย รายงานการวิจัยนี้สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ

มัลไทป์ (Malty. ๑๙๙๘: ๘๙) ซึ่งระบุว่า การเข้าวัดสามารถลดความกังวลใจ และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ โคลนิก ฟอร์ด จอร์ท บลาเซอร์และ มีเตอร์ (Koenig; Ford; George; Blazer; & Meador. ๑๙๙๗: ๘๖) ซึ่งรายงานว่า ความเลื่อมใสทางศาสนามีความสัมพันธ์กับการลดความกังวลใจ เพราะศาสนาเป็นช่องทางหนึ่งในการระบาย ความคับข้องใจ เมื่อได้ศึกษารายงาน

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ผู้วิจัยได้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕” ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๓ ห้องเรียน มีนักครูผู้สอนทั้งหมด ๒,๘๗๐ คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑๐๐ คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ดังนี้

๑. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน ๕ แผน รวม ๕ ชั่วโมง

๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ เป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ชนิดเลือกตอบแบบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๔๐ ข้อ

๓.๓ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

๓.๓.๑ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาคุณภาพตามลำดับดังนี้

๑.๑ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารคู่มือการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๕๑ มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ ๓ สาระที่ ๑ มาตรฐาน ส ๑.๒ เพื่อกำหนดขอบเขตสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ที่ทำการศึกษาค้นคว้า

๑.๒ ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร วิเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๑.๓ วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๕๑กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่๑มาตรฐาน ส ๑.๑ ส ๑.๒ ช่วงชั้นที่๓ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

๑.๔ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อแหล่งการเรียนรู้จะทำคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศีล ๕

๑.๕ กำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้เรียงลำดับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย จำนวน ๕ หน่วยย่อย ๆ ละ ๑ ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยย่อยที่ ๑ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๑ (เว้นจากการฆ่าสัตว์)

หน่วยย่อยที่ ๒ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๒ (เว้นจากการลักทรัพย์)

หน่วยย่อยที่ ๓ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๓ (เว้นจากการประพฤติดิน

กาม)

หน่วยย่อยที่ ๔ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๔ (เว้นจากการพูดเท็จ)

หน่วยย่อยที่ ๕ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๕ (เว้นจากการดื่มสุราเมรัย)

๑.๖ นำสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มาออกแบบตามองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดผลประเมินและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหน่วยย่อยละ ๑ แผน รวม ๕ แผน

๑.๗ นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ผู้วิจัยค้นคว้าสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะในการปรับกิจกรรมท้ายแผนให้มีความชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน และกิจกรรมแบบร่วมมือแต่ละวิธีการให้เป็นไปตามทางเดียวกันเพื่อต่อการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำกลับมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ

๑.๘ นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญพร้อมแบบประเมินคุณภาพและความเหมาะสม โดยใช้แบบมาตราส่วนค่า ๕ ระดับ ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล

๑.๙ นำคะแนนที่ได้รับจากแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง ค่าความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง ค่าความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง ค่าความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง ค่าความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๑.๔๙ หมายถึง ค่าความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด๒

๑.๑๐ ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความเหมาะสมของเวลาและการกำหนดเกณฑ์วัดประเมินผลที่ควรเน้นประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำอีกครั้ง

๑.๑๑ ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วกับ ครูผู้สอน จำนวน ๓๐ คน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๘ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๕ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม เมื่อสอนเสร็จแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

๑.๑๒ ผู้ศึกษาค้นคว้านำแผนมาปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนการสอนให้มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน

๑.๑๓ จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๓.๓.๒ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๕ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบ การหาค่าอำนาจจำแนก และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

๒) ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เกี่ยวกับการดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๓) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๕ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ ๔๐ ข้อ (MultipleChoice) ๔ ตัวเลือก ต้องการจริง ๔๐ ข้อ

๔) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๕ ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบและปรับปรุง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาได้แนะนำให้ปรับการใช้ภาษาให้มีความชัดเจน กระชับและสอดคล้องกับ นิยามศัพท์ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการปรับปรุงข้อความให้มีความชัดเจน และการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามคำแนะนำก่อนนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ

๕) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยประเมินความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังดังกล่าวหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ให้คะแนน +๑ ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -๑ ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

๓.๓.๖ นำผลการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง โดยเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .๐๕ ขึ้นไป และปรับปรุงแบบทดสอบที่มีค่า IOC ที่ไม่ถึง .๐๕ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

๗) นำข้อสอบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบและนำไปทดสอบ (Try out) กับนักคณะครูผู้สอนในเขตอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน

๘) นำผลสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบที่ตรวจแล้วมาให้คะแนน โดยข้อที่ถูกให้ ๑ คะแนน และข้อที่ผิดให้ ๐ คะแนน โดยเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง .๒๐ - .๘๐ และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ ๒๐ ขึ้นไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักสี่ ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ผู้วิจัยค้นคว้ามีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

๓.๔.๑ ทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของครูผู้สอน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น แบบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๔๐ ข้อ

๓.๔.๒ ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น จำนวน ๕ แผน โดยมีรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยทดสอบย่อย และประเมินพฤติกรรมการเรียน

๓.๔.๓ ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน จำนวน ๔๐ ข้อ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๓.๕.๑ วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักสี่ ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐

๓.๕.๒ วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักสี่ ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรม

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติ ดังนี้

๓.๖.๑ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

๑) สถิติการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ คือ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	หมายถึง	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$	หมายถึง	คะแนนรวมของผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

๒) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

๓.๖.๒ สถิติพื้นฐาน

๑) ความถี่ (Frequency)

๒) ค่าร้อยละ (Percentage)

๓) ค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X})

๔) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ผู้วิจัยได้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยรายละเอียดของการวิเคราะห์ ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำเสนอผลการวิจัยในรูปของตารางและความเรียง ประกอบตาราง ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ สภาพการณ์การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ตอนที่ ๓ การประเมินสภาพการณ์การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะในการการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการณ์การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ มีรายละเอียดดัง แสดงไว้ในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=๑๗๗)	ร้อยละ	ลำดับที่
--------------------------------	------------------	--------	----------

๑. อายุ			
๑.๑ น้อยกว่า ๒๕ ปี	๑๐	๕.๖๕	๕
๑.๒ ๒๕-๓๐ปี	๑๗	๙.๖๐	๔
๑.๓ ๓๑-๓๕ปี	๓๖	๒๐.๓๔	๓
๑.๔ ๓๖-๔๐ปี	๔๒	๒๓.๗๓	๒
๑.๕ มากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป	๗๒	๔๐.๖๘	๑
๒. วุฒิการศึกษา			
๒.๑ ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	
๒.๒ ปริญญาตรี	๑๔๗	๘๓.๐๕	๑
๒.๓ ปริญญาโท	๓๐	๑๖.๙๕	๒
๒.๔ ปริญญาเอก	-	-	
๓. ประสบการณ์ในการสอน			
๓.๑ ๑-๕ ปี	๓๑	๑๗.๕๑	๓
๓.๒ ๖-๑๐ ปี	๒๘	๑๕.๘๒	๔
๓.๓ ๑๑-๑๕ ปี	๔๕	๒๕.๔๒	๒
๓.๔ มากกว่า ๑๕ ปีขึ้นไป	๗๓	๔๑.๒๔	๑

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน ๑๗๗ คน ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๖๘ รองลงมาคือ อายุ ๓๖-๔๐ ปี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗๓ อายุ ๓๑-๓๕ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๔ อายุ ๒๕-๓๐ ปี จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๐ อันดับสุดท้ายคือ อายุต่ำกว่า ๒๕ ปี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็น ร้อยละ ๕.๖๕

วุฒิกการศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิกศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๐๕ รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๕ ส่วนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาเอก ไม่มีผู้จบการศึกษา

ประสบการณ์ในการสอน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ๑๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๔ รองลงมาคือ มีประสบการณ์ ๑๑-๑๕ ปี จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔๒ มีประสบการณ์ ๑-๕ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๑ อันดับสุดท้ายคือมีประสบการณ์ ๖-๑๐ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๒

ตอนที่ ๒ สภาพ ในการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

จำนวนและร้อยละสภาพในการจัดเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่นเขต

ข้อ	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
๑.	ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน	๓.๓๘	๐.๗๖	ปานกลาง	๑
๒.	ใช้จัดตารางเวลากิจกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล	๓.๑๘	๐.๕๖	ปานกลาง	๒
๓.	ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน	๓.๑๓	๐.๕๕	ปานกลาง	๗
๔.	ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ของครู	๓.๑๕	๐.๖๔	ปานกลาง	๕
๕.	สามารถจัดกิจกรรมที่มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม	๓.๑๗	๐.๖๔	ปานกลาง	๓
๖.	ใช้ทำกิจกรรมกลุ่มแก่นักเรียน	๓.๐๓	๐.๗๔	ปานกลาง	๑๓
๗.	ใช้การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเรียนการสอน	๓.๐๗	๐.๕๖	ปานกลาง	๑๐
๘.	ใช้การพัฒนาการเรียนรู้อย่างเสริม	๓.๐๕	๐.๖๗	ปานกลาง	๑๒
๙.	สืบค้นตำราเอกสารบทความทางวิชาการ	๓.๑๑	๐.๖๒	ปานกลาง	๘
๑๐.	ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการเรียนการสอน	๓.๐๖	๐.๖๒	ปานกลาง	๑๑
๑๑.	ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการในโรงเรียน	๓.๐๘	๐.๕๗	ปานกลาง	๙
๑๒.	ใช้มอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำ	๓.๐๐	๐.๖๘	ปานกลาง	๑๔
๑๓.	ใช้เพื่อการสอนปรับพื้นฐาน	๓.๑๕	๐.๕๘	ปานกลาง	๔
๑๔.	ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน เช่น การมีวินัย การรู้จักแบ่งปัน	๓.๑๓	๐.๖๔	ปานกลาง	๖
	รวม	๓.๑๒	๐.๓๗	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการประยุกต์ใช้หลักศีล ๕ ในการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = ๓.๑๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ระดับปานกลางจำนวน ๑๔ ข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อที่ ๑ ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน (\bar{X} = ๓.๓๘) รองลงมาคือข้อที่ ๒ ใช้จัดตารางเวลากิจกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล (\bar{X} = ๓.๑๘) สามารถจัดกิจกรรมที่มีการนำหลักศีล ๕ มาใช้เมื่อมีเวลาเหลือหลังจากสอนเนื้อหาจบแล้ว อันดับสุดท้ายคือข้อที่ ๓ ใช้ มอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำ (\bar{X} = ๓.๐๐)

ตอนที่ ๓ การประเมินสภาพการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ระดับสภาพการใช้หลักศีล ๕ ในการจัดเรียนการสอน จำแนกตาม รายด้านและรายข้อ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๓-๔.๕

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพการหลักศีล๕ ในการจัดการเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ โดยรวม

ข้อ	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕	\bar{X}	SD.	ระดับสภาพ	ลำดับที่
๑.	ด้านสภาพการใช้	๓.๑๐	๐.๓๙	ปานกลาง	๑
๒.	ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน	๒.๙๖	๐.๓๐	ปานกลาง	๒
	รวม	๓.๐๒	๐.๒๘	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดเรียน การสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =๓.๐๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาพการใช้ (\bar{X} =๓.๑๐) รองลงมาคือ ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน (\bar{X} = ๒.๙๖)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ด้านสภาพการใช้

ข้อ	ด้านสภาพการใช้	\bar{X}	SD.	ระดับสภาพ	ลำดับที่
๑.	เด็กมีโอกาสได้ใช้หลักศีล๕ ในการพัฒนาชีวิตเป็นสื่อเรียนรู้	๓.๒๗	๐.๖๘	ปานกลาง	๑
๒.	เด็กสามารถสร้างผลงานจากการใช้ หลักศีล๕ ได้	๓.๑๒	๐.๕๙	ปานกลาง	๔
๓.	เด็กได้มีโอกาสได้ใช้หลักศีล๕ ในการพัฒนาชีวิตนอกเวลาเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพในการดำเนินชีวิต	๓.๐๕	๐.๖๘	ปานกลาง	๑๒
๔.	เด็กเกิดทักษะในการใช้หลักศีล๕ ในชีวิตประจำวัน และสามารถใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	๓.๑๐	๐.๖๓	ปานกลาง	๖
๕.	เด็กใช้หลักศีล๕ เบื้องต้นได้ เช่น การท่อง การอ่าน การเขียน และปฏิบัติตาม	๓.๑๒	๐.๖๘	ปานกลาง	๓
๖.	เด็กและครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ ไปพร้อมๆกัน	๓.๑๒	๐.๖๕	ปานกลาง	๒
๗.	เด็กมีทักษะการใช้หลักศีล๕ ทักษะในชีวิตประจำวัน	๓.๐๙	๐.๖๔	ปานกลาง	๗

๘.	มีการจัดสรรเวลาสำหรับการใช้หลักศีล๕ เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม	๓.๑๐	๐.๕๗	ปานกลาง	๕
๙.	ครูสามารถใช้หลักศีล๕ เป็นสื่อการสอนได้ ทุกวิชา	๓.๐๕	๐.๕๙	ปานกลาง	๑๑
๑๐.	มีการใช้หลักศีล๕ ในห้องเรียนอย่างคุ้มค่า	๓.๐๘	๐.๕๖	ปานกลาง	๘
๑๑.	หลักศีล๕ สามารถใช้ได้สำหรับเด็กและผู้ใหญ่	๓.๐๖	๐.๕๗	ปานกลาง	๙
๑๒.	การนำหลักศีล๕ไปใช้ ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม	๓.๐๕	๐.๖๕	ปานกลาง	๑๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีสภาพการใช้หลักศีล ๕ ในการจัดเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือข้อที่ ๑ เด็กมีโอกาสได้ใช้หลักศีล ๕ ในการพัฒนาชีวิตเป็นสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๓.๒๗$) รองลงมาคือข้อที่ ๒ เด็กและครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ไปพร้อมๆกัน ($\bar{X} = ๓.๑๒$)

อันดับสุดท้าย คือข้อที่ ๓ เด็กมีโอกาสได้ใช้หลักศีล๕ ในการพัฒนาชีวิตที่พัฒนาศักยภาพในการดำเนินชีวิตนอกเวลาเรียนเพื่อสร้างสรรค์ ผลงานและค้นคว้าหาความรู้ ($\bar{X} = ๓.๐๕$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพการการศึกษาหลักศีล๕ ในการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

ข้อ	ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน	\bar{X}	SD.	ระดับปัญหา	ลำดับที่
๑.	ขาดความความเข้าใจในการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและหลักศีล๕	๓.๐๒	๐.๖๕	ปานกลาง	๒
๒.	ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน	๒.๙๘	๐.๕๓	ปานกลาง	๕
๓.	ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมการใช้หลักศีล๕ และครูไม่มีองค์ความรู้ที่จะอธิบาย	๒.๙๗	๐.๔๙	ปานกลาง	๖
๔.	งบประมาณไม่เพียงพอในการกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล๕	๓.๐๕	๐.๕๑	ปานกลาง	๑
๕.	ไม่เข้าใจวิธีการนำหลักศีล๕ ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน	๒.๙๙	๐.๕๖	ปานกลาง	๓
๖.	ลักษณะของการนำหลักศีล๕ มา ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ตรงตามแผนการจัดประสบการณ์ที่วางไว้	๒.๙๘	๐.๕๙	ปานกลาง	๔
๗.	ครูผู้สอนมีความรู้ที่มีเกี่ยวกับหลักศีล๕ ไม่เพียงพอ	๒.๘๙	๐.๕๙	ปานกลาง	๘
๘.	การกิจกรรมมีเวลาน้อย	๒.๘๖	๐.๕๓	ปานกลาง	๑๐

๙.	ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักศีล๕	๒.๘๙	๐.๖๔	ปานกลาง	๙
๑๐.	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักศีล๕ ขาดความหลากหลาย	๒.๙๔	๐.๙๙	ปานกลาง	๗

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือข้อที่ ๑ ขาดความเข้าใจในการใช้หลักศีล๕ ($\bar{X}=๓.๐๕$) รองลงมาคือข้อที่ ๒ ขาดความความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = ๓.๐๒$) อันดับสุดท้ายคือข้อที่ ๓ ความรู้เกี่ยวกับหลักศีล๕ ไม่มากพอ ($\bar{X}= ๒.๘๖$)

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะในการการศึกษาสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๑. ควรมีการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักศีล ๕ มากกว่านี้
๒. ครูขาดทักษะด้านหลักการใช้ศีล ๕
๓. จำนวนครุมีความรู้ในการใช้หลักศีล ๕ สือไม่เพียงพอ
๔. ควรมีวิทยากรที่มีความชำนาญในการอธิบายหลักศีล ๕ ของการเรียนการสอน
๕. ครูควรมีความรู้หลักศีล ๕ มากกว่านี้
๖. อยากให้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมมากกว่านี้ ตามหลักศีล๕
๗. ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมการใช้หลักศีล๕ ให้กับครูผู้สอน มากกว่านี้
๘. ผู้บริหารควรใส่ใจในหลักศีล๕ มากกว่านี้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียน
๙. ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ตามหลักศีล๕ให้ครูทุกคนให้ทันต่อโลกสมัยใหม่

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ ๒) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๑๘๓ คน มีครูทั้งหมด ๒,๘๗๐ คน และกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นคณะครูของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ จำนวน ๑๘๓ คน ได้มาโดยการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ โดยแบ่งออกเป็น ๕ ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ คือ

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๑ (เว้นจากการฆ่าสัตว์)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๒ (เว้นจากการลักทรัพย์)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๓ (เว้นจากการประพฤติผิดในกาม)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๔ (เว้นจากการพูดเท็จ)
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕. การปฏิบัติตามหลักศีลข้อที่ ๕ (เว้นจากการดื่มสุราเมรัย)

๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย ๔ ตัวเลือก ทั้งหมด ๔๐ ข้อการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้สูตรสถิติ ค่าร้อยละ (P) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอขึ้นปรากฏผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ดังนี้

๑. ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย (X) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๑๘ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าตัวระดับ .๐๕ และ ค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้เท่ากับ ๘๓.๑๑ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๑. ผลการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปฐมพงษ์ พิษสิงห์**^๑ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนโดยวิธีการ สอนแบบมีส่วนร่วมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนบ้านค้อจอก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑ พบว่าแผนการจัดการเรียนโดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีประสิทธิภาพ ๘๑.๑๗/ ๘๗.๒๙ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิภาพร ศรีสุภาพ**^๒ ศึกษาการ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๕.๓๑/๘๓.๔๐ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พุทธพร มอญขาม**^๓ ได้ศึกษาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

^๑ ปฐมพงษ์ พิษสิงห์, “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ราชภัฏมหาสารคาม”, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓), บทคัดย่อหน้า ๙๕.

^๒ นิภาพร ศรีสุภาพ, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๗๐-๗๑.

^๓ พุทธพร มอญขาม, “การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”, **การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕), หน้า ๙๕.

พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ๘๒.๗๒.๘๓.๐๗ แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **อาภรณ์ ใจเที่ยง**^๔ ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตน ทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้^๕ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ประกายแก้ว แปรโคกสูง**^๕ ได้สรุปไว้ว่าการเรียนแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละ ๓-๖ คน ภายในกลุ่ม ผู้เรียนจะมีระดับความสามารถที่แตกต่างกันทางด้านการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน และรับผิดชอบต่อกลุ่มโดยที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันเท่า ๆ กัน

๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักสี ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา ขอนแก่น เขต ๕ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย (X) ก่อนการใช้ เท่ากับ ๑๘ หลังการใช้ เท่ากับ ๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าตัวระดับ .๐๕ และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ เท่ากับ ๘๓.๑๑ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ ๘๐ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อำนาจ แน่นอุดร**^๖ ได้ศึกษาการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบมีส่วนร่วม แบบ STAD โรงเรียน บ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีพบว่า ทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบมีส่วนร่วมแบบ STAD โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาการายชื่อดังบทบาทการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ ๗๐ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๒๕ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิภาพร ศรีสุภาพ**^๗ ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้

^๔ อาภรณ์ ใจเที่ยง, **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)**, (พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์,, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๑.

^๕ ประกายแก้ว แปรโคกสูง, **ประสิทธิภาพการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา**, (บุรีรัมย์: บุรีรัมย์การพิมพ์ ๒๕๕๑), หน้า ๓๓.

^๖ อำนาจ แน่นอุดร และคณะ, “การศึกษากระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ STAD โรงเรียนบ้านกุดจิก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี”, **ปริญาญศึกษาศตวรรษที่ ๖**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๔.

^๗ นิภาพร ศรีสุภาพ, “การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๗๐-๗๑.

แบบร่วมมือเรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ ๘๕.๓๑/๘๓.๔ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐ ที่ตั้งไว้มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ ๐.๖๑๔๕ แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ ๖๑.๔๕๗ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **อาภาพร สิงหาราช**^๕ ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พิชิต ฤทธิ์จรูญ**^๖ ได้กล่าวถึง หลักการสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้ ๑. วิเคราะห์หลักสูตร และทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดเนื้อหาพฤติกรรม หรือสมรรถนะภาพที่ต้องการจะวัดและจำนวนข้อสอบที่จะสร้างในแต่ละเนื้อหาและแต่ละพฤติกรรมที่จะวัด ๒. กำหนดรูปแบบของแบบทดสอบ โดยมีหลักในการพิจารณาเลือกรูปแบบของแบบทดสอบ ประกอบด้วย จุดประสงค์ของการสอบ เวลาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบและการตรวจให้คะแนน แบบทดสอบ จำนวนนักเรียนที่จะทดสอบเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดทำแบบทดสอบแบบทดสอบปรนัยค่อนข้างจะใช้ทักษะในการสร้างมากกว่าแบบทดสอบอัตนัย ขอบเขตของเนื้อหาสาระ ๓. เขียนข้อสอบโดยใช้วิธีการประกอบด้วย เขียนข้อสอบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดตามตารางวิเคราะห์ หลักสูตร เขียนข้อคำถามให้ชัดเจน สั้น กระชับ และควรถามในเรื่องที่ผู้เรียนควร ต้องรู้ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน ควรเขียนข้อคำถามให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนที่จะใช้จริง ประมาณร้อยละ ๕-๑๕ สำหรับไว้คัดเลือกหลังการตรวจสอบคุณภาพขอแบบทดสอบแล้ว ควรเขียนข้อคำถามทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการสอนในแต่ละเรื่อง หรือแต่ละบท ควรหลีกเลี่ยงการเขียนข้อสอบที่ชี้แนะคำตอบ เพื่อจะได้ข้อสอบที่วัด ความสามารถที่แท้จริงของผู้สอบ เมื่อเขียนคำถามเสร็จแล้วควรมีการตรวจสอบโดยตรวจสอบกับหลักเกณฑ์ การเขียนข้อสอบแต่ละแบบที่ใช้ รวมทั้งตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัด ๔. พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง โดยนำข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมาพิมพ์เป็น แบบทดสอบมีคำชี้แจง คำอธิบายวิธีทำข้อสอบ หรือรายละเอียดอื่นๆ ตามความจำเป็น ๕. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งอาจใช้ วิธีการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ๖. ทดลองสอบและหาคุณภาพรายข้อและคุณภาพทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองสอบ กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการทดสอบจริง แล้ววิเคราะห์หาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกเพื่อคัดเลือกข้อสอบที่ดีที่สุด และปรับปรุงข้อสอบที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์เพื่อนำไปทดลองอีกครั้งและหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

^๕ อาภาพร สิงหาราช, “การศึกษาผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการใช้ห้องเรียนจำลองธรรมชาติกับการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซิม”, **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

^๖ พิชิต ฤทธิ์จรูญ, **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๗), หน้า ๒๑๕-๒๑๗.

๕.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาที่พบในครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ มี ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรก สารระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี เนื้อหาเกี่ยวกับศีล มีเนื้อหาการเรียนที่นักเรียนจะทำความเข้าใจได้ง่าย และเวลาในการเรียนค่อนข้าง จำกัด ประการที่สอง เวลาเรียนในสารระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของนักเรียนจำกัด ไม่เพียงพอต่อ การทำความเข้าใจในการเรียนรู้ และประการที่สามขาดสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ที่จะช่วย ส่งเสริมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตามจุดประสงค์ที่เรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ใน รายวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำการเรียนการสอนในรายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและ เหมาะสมกับเวลาที่มีอย่างจำกัด เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีบทบาทต่อการเรียนรู้เป็นตัวกลางที่ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตน ตามคำสั่งที่เขียนไว้ในแต่ละใบงาน เน้นให้นักเรียน ได้ความรู้ด้วยตนเองจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากนักเรียนได้ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นทำให้ครูผู้สอนมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและเข้าใจในหลักธรรมเกี่ยวกับศีลนาไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน และทำให้ประสิทธิภาพของนักเรียนเพิ่มขึ้นหลังเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผู้บริหารหน่วยงานควรส่งเสริมครู

๑. ครูผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักศีล ๕ ที่จะสอนให้มากกว่านี้ และให้อ่านหนังสือหลายๆ

๒ ครูผู้สอนควรหาภาพหรือกิจกรรมพิเศษเพื่อให้ดึงดูดนักเรียนให้มากกว่านี้ เช่น การท่องศีล ๕ เป็น ภาษาบาลี,ภาษาไทย,และภาษาอังกฤษ เพื่อให้เกิดการอยากเรียนมากกว่านี้

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑. ผู้สอนควรจัดเตรียมเนื้อหาที่จะสอนในหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ตีครบถ้วนก่อน นำไปใช้งานจริงเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสอน

๒. รูปแบบภาพประกอบควรมีความชัดเจน ดึงดูดนักเรียน ให้นักเรียนอยากที่จะ ศึกษา

๓. ควรส่งเสริมให้นักเรียนสรุปใจความและค้นคว้าด้วยตนเอง จากชุดการเรียนรู้ที่ สร้างขึ้น

๔. แบบทดสอบหรือแบบฝึกหัด ควรจัดทำให้มีความหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ พัฒนาศักยภาพทางด้านทักษะต่าง ๆ ที่จะมีในแบบฝึกหัด

๕.๔.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. การสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควรสร้างชุดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

๒. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นต่อการสร้างชุดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ความชอบความสนใจของนักเรียนในชั้นนั้น ๆ ด้วย

๓. การสร้างชุดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควรมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนเพื่อทดสอบความรู้ว่าในการเรียนการสอนนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่

บรรณานุกรม

๑.ภาษาบาลี – ไทย

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุขในตำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๗.

กรมวิชาการ, เอกสารชุดเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, ๒๕๔๔.

_____, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๕๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

_____, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๔.

กองพุทธศาสนศึกษา ส่วนงานศึกษาสงเคราะห์. คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

เกียรติสุดา ศรีสุข. ระเบียบวิธีวิจัย. เชียงใหม่: ครองช่าง, ๒๕๔๙.

แก้ว ชิตตะชบ. พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ ๖ พระนคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.

ทิตนา แชมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ธนิต อยู่โพธิ์. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๔๑.

_____, อานิสงสศีล ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๔๕.

ประกายแก้ว แปรโคกสูง. ประสิทธิภาพการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา. บุรีรัมย์ : บุรีรัมย์การพิมพ์, ๒๕๔๑.

เผชิญ กิจระการ. ดัชนีประสิทธิผล. มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖.

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). **อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวโกวาท**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา

พระเทพเวที (ประยูทธ ปยุตโต). **พุทธศาสนากับชาติไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **๘ ทรวงครองแผ่นดินโดย “ทศพิธราชธรรม”**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก (ประยูร ปยุตโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____, **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

_____, **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๘. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๖.
พิชิต ฤทธิจรรณ. **แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ บทบาทครูกับการวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๔๔.

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แบนเนจเมนท์, ๒๕๔๘.

พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือ สร้างคน สร้างชาติ และสร้างโลก**. กรุงเทพมหานคร: แสงธรรม, ๒๕๓๙.

ไพศาล หวังพานิช. **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

ภัทรา นิคมานนท์. **การประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธ์, ๒๕๔๓.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**, ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.

ลักขณา สริวัฒน์. **จิตวิทยาสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๕๗.

วรรณรัตน์ อึ้งสุประเสริฐ. **การวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๓.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๒.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๑.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีล เบญจธรรม หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

- สมนึก ภัททิยธนี. **การวัดผลการศึกษา**. มหาสารคาม: ภาควิชาวัดผลและวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๔๔.
- สมบูรณ์ ตันยะ. **การประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยสาส์น, ๒๕๔๕.
- สาลี รักสุทธี. **เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๔.
- สาลี รักสุทธี. **ศิลปะสุดท้ายของศาสนาพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๙.
- ไสว มาลาทอง. **คู่มือจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๐.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับการศึกษาค้นคว้าและเพื่อประโยชน์สำหรับใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕ และขอรับรองว่าการตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ที่ในภาพรวมเท่านั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริงเพื่อนำไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

คำชี้แจง

๑.แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

๒.แบบสอบถามแบ่งเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ สภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ตอนที่ ๓ การประเมินการสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะสภาพการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

พระมหานูพันธ์ อานนทเมธี /พรมชาลี

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

๑. ปัจจุบันท่านอายุ

น้อยกว่า ๒๕ ปี

๒๕-๓๐ ปี

๓๑-๓๕ ปี ๓๖-๔๐ ปี มากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป

๒. วุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี

ปริญญาโท ปริญญาเอก

๓. ประสบการณ์ในการสอน

๑-๕ ปี ๖-๑๐ ปี

๑๑-๑๕ ปี มากกว่า ๑๕ ปีขึ้นไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

การประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน โปรดทำเครื่องหมายลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ ๒ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ข้อ	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑	ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน					
๒	ใช้ในจัดตารางเวลากิจกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล					
๓	ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน					
๔	ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ ของครู					
๕	สามารถจัดกิจกรรมที่มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
๖	ใช้ทำกิจกรรมกลุ่มแก่นักเรียน					
๗	ใช้การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเรียนการสอน					
๘	ใช้การพัฒนาการเรียนรู้สำหรับการสอนเสริม					
๙	สืบค้นตำราเอกสารบทความทางวิชาการ					
๑๐	ใช้ในการพัฒนากิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการเรียนการสอน					
๑๑	ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการบริหารจัดการในโรงเรียน					
๑๒	ใช้มอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำ					

ข้อ	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑๓	ใช้เพื่อการสอนปรับพื้นฐาน					
๑๔	ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีให้นักเรียน เช่น การมีวินัย การรู้จักแบ่งปัน					

ตอนที่ ๓ การประเมินสภาพ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

ข้อ	การประเมินสภาพและปัญหาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๕ การในการจัดการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑	ด้านสภาพการใช้ เด็กมีโอกาสได้ใช้หลักศีล ๕ ในการพัฒนาชีวิต เป็นสื่อการเรียนรู้					
๒	เด็กสามารถสร้างผลงานจากการใช้ หลักศีล ๕ ได้					
๓	เด็กได้มีโอกาสได้ใช้หลักศีล ๕ ในการพัฒนา ชีวิตนอกเวลาเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพในการ ดำเนินชีวิต					
๔	เด็กเกิดทักษะในการใช้หลักศีล ๕ ใน ชีวิตประจำวันและสามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย					
๕	นักเรียนใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้ เช่น การบันทึก ข้อมูล การส่งพิมพ์					
๖	เด็กและครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ ไป พร้อมๆกัน					
๗	เด็กมีทักษะการใช้หลักศีล ๕ ในชีวิตประจำวัน					
๘	มีการจัดสรรเวลาสำหรับการหลักศีล ๕ เพื่อ การเรียนรู้ที่เหมาะสม					
๙	ครูสามารถใช้หลักศีล ๕ เป็นสื่อการสอนได้ทุก วิชา					
๑๐	มีการใช้หลักศีล ๕ ในห้องเรียนอย่างคุ้มค่า					
๑๑	หลักศีล ๕ สามารถใช้ได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่					

ข้อ	การประเมินสภาพและปัญหาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๕ การในการ จัดการ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด ๕	มาก ๔	ปาน กลาง ๓	น้อย ๒	น้อย ที่สุด ๑
๑๒	การนำหลักศีล ๕ ไปใช้ ในการดำเนินชีวิตได้ อย่างเหมาะสม					
๑๓	ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ขาดความความเข้าใจในการทำกิจกรรมแบบมี ส่วนร่วมและหลักศีล ๕					
๑๔	ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน					
๑๕	ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมการใช้หลักศีล ๕ และ ครูไม่มีองค์ความรู้ที่จะอธิบาย					
๑๖	งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕					
๑๗	ไม่เข้าใจวิธีการนำหลักศีล ๕ มาใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ พัฒนาการของนักเรียน					
๑๘	ลักษณะของการนำหลักศีล ๕ มาใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ตรงตาม แผนการ จัดประสบการณ์ที่วางไว้					
๑๙	ครูผู้สอนมีความรู้ความที่มีเกี่ยวกับหลักศีล ๕ ไม่เพียงพอ					
๒๐	การจัดกิจกรรมมีเวลาน้อย					
๒๑	ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักศีล ๕					
๒๒	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักศีล ๕ ขาดความหลากหลาย					

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะใน การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักศีล ๕ ของ
ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๕

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขออนุโมทนาขอบคุณในความกรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระมหาอนุพันธ์ อานนทเมธี (พรมชาติ)

วัน เดือน ปีเกิด : วันอาทิตย์ ที่ ๑ เดือน สิงหาคม , ๒๕๓๖

ภูมิลำเนาที่เกิด : ๗๑ หมู่ ๕ บ้านหนองเม็ก ตำบลบ้านกง อำเภอนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๔๐

การศึกษา : นักธรรมเอก วัดโพธิ์ทอง จังหวัดขอนแก่น เปรียญธรรม
๔ ประโยค วัดโพธิ์ทอง จังหวัดขอนแก่นปริญญาตรี คณะครุศาสตร์
สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ประสบการณ์การทำงาน :

ผลงานทางวิชาการ :

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) :

อุปสมบท : วันที่ ๓๑ พฤษภาคม , ๒๕๕๗

สังกัด : ๑๘๒ หมู่ ๒ บ้านกงกลาง ตำบลบ้านกง อำเภอนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๔๐

ตำแหน่ง :

ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๐

ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๘๒ หมู่ ๒ บ้านกงกลาง ตำบลบ้านกง อำเภอนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๔๐